

ชนิดของคำ

สาระสำคัญ

การศึกษาชนิด และหน้าที่ของคำ จะช่วยให้เข้าใจโครงสร้างของประโยค อันจะส่งผลต่อความเข้าใจในเรื่อง การสื่อความหมาย และทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพตามต้องการ ดังนั้น การศึกษาชนิดและหน้าที่ของคำ จึงเป็น พื้นฐานที่สำคัญในการเรียนเรื่องหลัก และการใช้ภาษาไทย

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

- อธิบายชนิด หน้าที่ และให้ความหมาย ของคำได้
- วิเคราะห์คำต่าง ๆ ในประโยคได้อย่างถูกต้อง และใช้คำชนิดต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมถูกต้องตรงตามหน้าที่
- ระบุคำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน คำอุทาน และคำอนุภาคได้

ความหมายของคำ

คำ คือกลุ่มของเสียงที่ประกอบไปด้วยเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ที่มนุษย์เปล่งออกมา หรือเขียน ก่อให้เกิด ความหมาย เพื่อใช้สำหรับสื่อสารกัน คำสามารถถ่ายทอดโดยการพูด และการเขียนเป็นตัวอักษร การพูดอาศัยเสียงเป็น สื่อ ส่วนการเขียน การอ่าน ต้องใช้ตัวอักษรเป็นสื่อ ซึ่งถ้อยคำที่เป็นตัวอักษรจะประกอบไปด้วย รูปพยัญชนะต้น สระ วรรณยุกต์ ตัวสะกด และตัวการันต์ อย่างน้อยถ้อยคำจะต้องมีส่วนประกอบ ๓ ส่วนขึ้นไป และสูงสุด ๕ ส่วน ตัวอย่างเช่น

- กา พยัญชนะต้น ก สระ อา วรรณยุกต์ สามัญ
 - ส่วนประกอบ ๓ ส่วน
- ป่า พยัญชนะต้น ป สระ อา วรรณยุกต์ เอก
 - ส่วนประกอบ ๓ ส่วน
- บ้าน พยัญชนะต้น บ สระ อา วรรณยุกต์ โท ตัวสะกด น
 - ส่วนประกอบ ๔ ส่วน
- ธีร์ พยัญชนะต้น ฐ สระ อี วรรณยุกต์ สามัญ ตัวการันต์
 - ส่วนประกอบ ๔ ส่วน พิเศษ
- กาญจน์ พยัญชนะต้น ก สระ อา วรรณยุกต์ สามัญ ตัวสะกด ญ ตัวการันต์
 - ส่วนประกอบ ๕ ส่วน

ลองทำดู

๑. รักษ์	พยัญชนะต้น	สระ	วรรณยุกต์	ตัวสะกด	+
	ส่วนประกอบ				
๒. กุฎิ	พยัญชนะต้น	สระ	วรรณยุกต์	ตัวสะกด	+
	ส่วนประกอบ				
๓. พ่าห์	พยัญชนะต้น	สระ	วรรณยุกต์	ตัวสะกด	+
	ส่วนประกอบ				
๔. วิทย์	พยัญชนะต้น	สระ	วรรณยุกต์	ตัวสะกด	+
	ส่วนประกอบ				
๕. กลาย	พยัญชนะต้น	สระ	วรรณยุกต์	ตัวสะกด	+
	ส่วนประกอบ				

ชนิดของคำ

เพลง ชนิดของคำ

ชนิดของคำตามหลักภาษาไทย	จำแนกออกไปได้ ๗ ชนิด
บุรพาจารย์ท่านคันคิด	จำแนกชนิดให้เราศึกษา
คือคำนาม คำสรรพนาม	ติดตามด้วยคำกริยา
คำวิเศษณ์ คำบุพบท ต่อมา	อีกคำสันธาน และคำอุทาน

สรุปจากบทเพลง

ชนิดที่ ๑ คำนาม

เพลง คำนาม

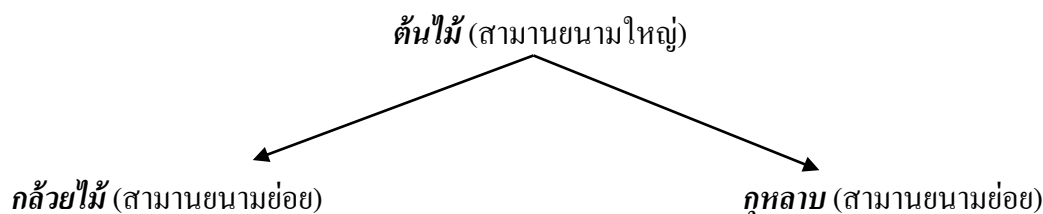
คำเอ๋ยคำนาม	คือคำเรียกชื่อคนสัตว์สิ่งของ
แบ่งเป็น ๕ พวกเราต้อง	ทำความเข้าใจ ใส่ใจติดตาม
หนึ่งสามานยนาม	สองวิสามานยนาม
สามสมุหนาม สี่ลักษณนาม	ห้าอาการนาม

ความหมายของคำนาม

คำนาม คือคำที่ใช้เรียกสิ่งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต ทั้งรูปธรรม และนามธรรม เช่น คน พี่ช ัตว์ สิ่งของ สถานที่ อารมณ์ ความรู้สึก ฯลฯ คำนามแบ่งออกเป็น ๕ ชนิดได้แก่

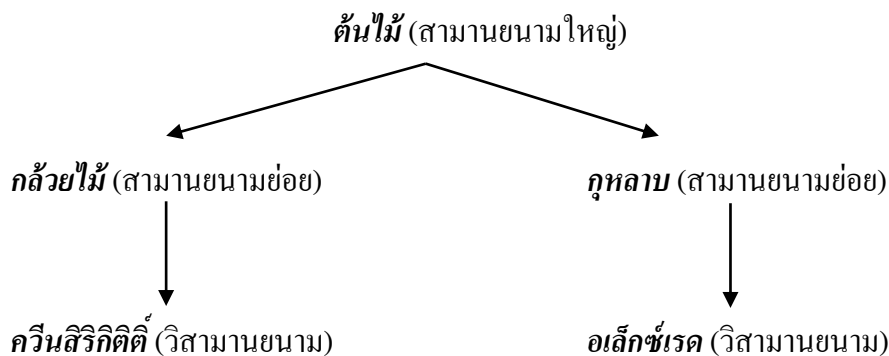
๑. สามานยนาม (สามานย – ศ. สามัญ, ป. ทัวไป + นาม – ป.ศ. ชื่อ) คือ คำที่ใช้เรียกนามทั่วๆ ไป ไม่เจาะจง ระบุความหมายกว้างๆ เช่น คน สัตว์ พี่ช หมา แมว ต้นไม้ ดอกไม้ วัด โรงเรียน ฯลฯ

สามานยนาม อาจแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท ได้แก่สามานยนามใหญ่ และสามานยนามย่อย เช่น

๒. วิสามานยนาม (วิสามานย – ศ. ไม่ทั่วไป เฉพาะ + นาม – ป.ศ. ชื่อ) คือ คำที่ใช้เรียกชื่อนามที่เฉพาะเจาะจง ระบุความหมายแคบ และชี้เฉพาะ เช่น นายจัน หนวดเขียว(วีรบุรุษ) มาดอนน่า(นักร้อง) สาธิตเกษตร(โรงเรียน) สุนทร ภู(กวี) ควีนสิริกิติ์(กล้วยไม้) อเล็กซ์เรด(กุหลาบ) ฯลฯ

ตัวอย่างแผนภูมิสามานยนาม และวิสามานยนาม

ลองทำดู

จงสร้างแผนภูมิความเชื่อมโยงของคำสามานยนาม และวิสามานยนาม ๑ กลุ่ม

๓. **สมุหนาม** (สมุห – ป. สมุห , ส. หมู่ กอง พวก + นาม – ป.ส. ชื่อ) คือคำที่ใช้เรียกชื่อนามที่เป็นหมวดหมู่ บ่งบอกจำนวนมาก เช่น คณะ ผึ้ง กอง นิการ บริษัท สำหรับ กัก เหล่า ชุด กลุ่ม โขลง หมู่ ฯลฯ

๔. **ลักษณนาม** (ลักษณะ – ส. ลักษณะ , ป. สมบัติเฉพาะตัว + นาม – ป.ส. ชื่อ) คือ คำที่ใช้บอกลักษณะ รูปพรรณ สันฐาน ของสามานยนาม ลักษณะนามเป็นเอกลักษณ์ของภาษาไทยประการหนึ่ง แสดงให้เห็นถึงความละเอียดลออในการใช้ภาษา ลักษณะนามแบ่งออกเป็น ๖ กลุ่ม ดังนี้

๔.๑ บอกชนิด เช่น พระภิกษุ สามเณร บาทหลวง = รูป , ยักษ์ ฤๅษี = ตน , ช้างป่า = ตัว , ช้างบ้าน = เชือก ฯลฯ

๔.๒ บอกอาการ เช่น บุนนาค = มวน , พลู = จีบ , ไม้ = มัด , ขนมนาง = จีบ , ผ้า = พับ , คัมภีร์ไบเบิล = ผูก ฯลฯ

๔.๓ บอกรูปร่าง เช่น รถ = คัน , บ้านเป็โนจันทร = หลัง , กล้วย = เครือ หวี ลูก , ปากกา = ด้าม ฯลฯ

๔.๔ บอกหมวดหมู่ เช่น ฟัน = กอง , ทหาร = หมวด , พระ = นิการ , ละคร = โรง , กบขาว = สำหรับ ฯลฯ

๔.๕ บอกจำนวน मात्रา เช่น ตะเกียบ = คู่ , ดินสอ = โหล , เงิน ทอง = บาท , ผ้า = เมตร , ที่ดิน = ไร่ งาน ตรว. ฯลฯ

๔.๖ ลักษณะนามซ้ำนาม เช่น วัด โรงเรียน คณะคน อำเภอ จังหวัด ฯลฯ

๕. **อาการนาม** (อาการ - ป.ศ. ความเป็นอยู่ ความเป็นไป สภาพ + นาม - ป.ศ. ชื่อ) คือ คำนามที่บอกกิริยาอาการ อารมณ์ความรู้สึก สภาวะในจิตใจที่เป็นนามธรรม ใช้ “การ” และ “ความ” นำหน้าคำกริยา และคำวิเศษณ์ ตัวอย่างเช่น

การ = การวิ่ง การกิน การเดิน การอ่านหนังสือ การออกกำลังกาย การดูโทรทัศน์ การเรียน ฯลฯ

ความ = ความดี ความชั่ว ความสวย ความงาม ความง่วง ความสะอาด ความสุข ความรัก ฯลฯ

ข้อควรสังเกต คำว่า “การ” และ “ความ” ตามด้วยคำนาม จัดว่าเป็นการสร้างคำแบบคำประสม ซึ่งจะจัดเป็นชนิดของ คำสามาสนนาม เช่นคำ “การบ้าน การเมือง การไฟฟ้า การรถไฟ การทางพิเศษ ความแพง ความอาญา ฯลฯ”

หน้าที่ของคำนาม

๑. คำนามทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค เช่น

- **มด** เป็นสัตว์ที่ขยันที่สุดในโลก
- **นักกีฬา** คนนี้ใช้ยาเพิ่มพลังในการแข่งขัน
- **บุพการี** เป็นบุคคลที่เราควรเคารพ
-

๒. คำนามทำหน้าที่เป็นกรรม หรือผู้ถูกกระทำ เช่น

- งูกิน **กบ**
- เต่ากิน **ผักบุ้ง**
- นักเขียนคนนี้ แปล **หนังสือ** ไว้หลายเล่ม
-

๓. คำนามทำหน้าที่เป็นบทขยายนามอื่น เพื่อให้ใจความชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น

- คลื่นยักษ์ **สึนามิ** ซัดถล่ม ๖ จังหวัดภาคใต้ของไทย
- นักเรียน **โรงเรียนสาธิตเกษตร** เป็นผู้รอบรู้ สู้ชีวิต จิตมั่นคง ดำรงคุณธรรม
-

๔. คำนามทำหน้าที่ขยายกริยา และใช้ตามหลังคำบุพบท เพื่อบอกสถานที่ เช่น

- ฉันชอบวิ่งออกกำลังกายใน **สวนสาธารณะ** (บอกสถานที่)
- มาริไอน์ดพบฉันที่ **ร้านไอศกรีม** (บอกสถานที่)
- พ่อแม่ยอมเสียสละได้เพื่อ **ลูก** (ขยายกริยา)
-

๕. คำนามทำหน้าที่ขยายกริยาหรือคำนามอื่น โดยใช้บอกเวลา

- ฉันชอบดื่มน้ำ **ตอนเช้า**
- ภาวะโลกแปรปรวน ทำให้เราต้องระวังพายุ **ฤดูร้อน**
- ข่าว **เที่ยงวัน**เสนอแต่เรื่องการประท้วง
-

๖. คำนามที่ใช้เป็นคำเรียกขาน เพื่อเน้น หรือบอกความรู้สึก เช่น

- **คุณหมอกะ** ดิฉันมาบริจาคเลือดค่ะ
- **มาริไ้อ้**จ๋า เธอรู้ตัวไหมว่าเธอหล่อมาก
- **นักเรียน**คะ ตั้งใจเรียนสิคะ ห้ามหลับ
-

ชนิดที่ ๒ คำสรรพนาม

เพลง คำสรรพนาม

คำสรรพนาม คือคำที่ใช้แทนนาม	แทนใครก็ตามที่เป็นผู้พูดและผู้ฟัง
แทนคนที่เรากล่าวถึง	แต่กู มัน มึงไม่ควรเอ่ยอ้าง
เธอ ฉัน เขา เรา น่าฟัง	เหล่านี้คือคำสรรพนาม

ความหมายของคำสรรพนาม

คำสรรพนาม คือคำที่ใช้แทนคำนามในการใช้เรียกคน สัตว์ สิ่งของ แบ่งเป็น ๖ ชนิด ได้แก่

๑. **บุรุษสรรพนาม** เป็นสรรพนามที่ใช้แทนนามในการเรียกบุคคล ซึ่งเป็นผู้ร่วมในกระบวนการสื่อสาร คือ เป็นผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ถูกกล่าวถึง แบ่งออกเป็น สรรพนามบุรุษที่ ๑ ที่ ๒ และ ที่ ๓ เช่น

- บุรุษที่ ๑ เช่น ตู ฉัน ผม กระผม คิฉัน เรา ข้าพเจ้า อาตมา ข้าพระพุทธเจ้า ฯลฯ
- บุรุษที่ ๒ เช่น ตู เธอ คุณ ท่าน ได้เท่า ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ฝ่าพระบาท เจ้า ฯลฯ
- บุรุษที่ ๓ เช่น เขา ท่าน พวกเขา หล่อน มัน พระองค์ ฯลฯ

๒. **ประพันธสรรพนาม** เป็น สรรพนามที่ใช้เชื่อมประโยคย่อย ทำหน้าที่แทนคำนามหรือ สรรพนามที่อยู่ข้างหน้า ได้แก่คำว่า ที่ ซึ่ง อัน ผู้ เช่น

- คน **ที่** มีความเป็นหมอ ต้องเมตตา
- ธรรมชาติ **อัน**ก่อให้เกิดสันติสุข คืออหิงสา
- บุคคล **ผู้**ฝึกสมาธิอย่างดีย่อมฟังจับใจความได้ดี
- เขาพยายามทำการบ้าน **ซึ่ง**ไม่มีใครทำมา

๓. **วิภาคสรรพนาม** เป็นสรรพนามที่ใช้แยกส่วนคำนาม หรือสรรพนามที่อยู่ข้างหน้า เช่น ต่าง บ้าง กัน

- นักเรียน**ต่าง**ก็จด บ้างก็ฟังขณะครูสอน
- เราเรียนห้องเดียวกัน**กัน**มาหลายปี
- ในการสอบของนักเรียน ม.๒ ทุกคน**ต่าง**ตั้งใจทำเต็มที่

๔. **นิยมนามสรรพนาม** เป็นสรรพนามที่ใช้แทนนามเพื่อชี้เฉพาะเจาะจง หรือชี้บอกระยะ เช่น นี่ นี่ นั้น นั้น โน่น โน่น อย่างนี้ อย่างนั้น เช่นนี้ เช่นนั้น ฯลฯ

- **นี่** คือผลแห่งความตั้งใจของเรา
- **นั้น** เป็นเรื่องของการเมือง ไม่ควรยุ่งเกี่ยว
- เธอไปชิม **โน่น** ส่วนฉันจะกิน **นี้**

๕. **อนิยมนามสรรพนาม** เป็นสรรพนามที่ใช้แทนนามเพื่อบอกความไม่ชี้เฉพาะเจาะจง ใช้แทนนามทั่วไป เช่นคำว่า ใคร อะไร ไหน ผู้ใด อะไรๆ ไหนๆ ใครๆ ฯลฯ

- **ใคร** ก็สามารถไปสวนสนุกได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นเด็ก
- ฉันกินได้ทุกอย่างไม่ว่าเป็น **อะไร**
- **ผู้ใด** ขยันเรียนในวันนี้ ผู้นั้นจะสบายในวันหน้า

๖. **ปฏิจจสมุทฺถ** เป็นสรรพนามใช้แทนนามที่มีเนื้อความเป็นคำถาม เช่น ใคร ไหน อะไร ผู้ใด ฯลฯ

- **ใคร** จะไปรับประทานอาหารกับฉันบ้าง
- **อะไร** วางอยู่บนโต๊ะในห้องนั้น
- **ผู้ใด** บังอาจหยิบดินสอของครูโดยไม่ได้รับอนุญาต
- **ไหน** แมวตัวใหม่ของเธอ

หน้าที่ของคำสรรพนาม

๑. ใช้เป็นประธานของประโยค เช่น

- **เขา** ซื้อเสื้อใหม่เพราะมีนัดกับแฟน
- **ใคร** ไม่มีสตางค์ก็เข้าไปดูภาพยนตร์ในโรงหนังไม่ได้
- **ไหน** เป็นบ้านของนายกรัฐมนตรี
- **นี่** เป็นเรื่องที่ฉันยอมไม่ได้

๒. ใช้เป็นกรรมของประโยค เช่น

- วันนี้มีคางว้าง นักเรียนจะทำ**อะไร**ก็ได้
- แก้อั้วตัวนี้เป็นของ**ใคร**
- นักเรียนช่วย**กัน**ทำความสะอาดสนาม

๓. ใช้เป็นผู้รับใช้ของประธาน เช่น

- พ่อให้ฉันไปซื้อกับข้าวหน้าบ้าน
- แม่ให้เราอยู่เฝ้าบ้านวันเสาร์
- สอจ.ประกาศห้ามผู้ใดออกจากบ้านเวลาหลัง ๓ ทุ่ม

๔. ใช้เป็นส่วนเติมเต็ม เช่น

- คุณเป็น**ใคร**
- ผู้อำนวยการโรงเรียนคนใหม่คือ**ใคร**
- หินก้อนนั้นรูปร่างคล้าย**อะไร**

๕. ใช้เชื่อมประโยค เช่น

- ท่านทั้งหลายจงฟังและทำตาม **ที่** เขาพูด
- วาระสุดท้ายของ คนเห็นแก่ตัว ก็ไม่ต่างจาก **ผู้**เสียสละ

๖. ใช้ติดตามนามที่ทำหน้าที่ประธานหรือกรรมของประโยค เพื่อบรรยายความรู้สึก

- เจ้าเบต้า **มัน**ชอบนอนห้องแอร์กับฉัน
- วิณา **เธอ**ต่อสู้เพื่อผู้อื่นจนทุกคนมาตลอด
- หลวงพ่อ**ท่าน**เทศน์ให้เราไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว

ชนิดที่ ๓ คำกริยา

ความหมายของคำกริยา

คำกริยา คือ คำที่แสดงอาการ สภาพ หรือการกระทำของคำนาม และคำสรรพนามในประโยค คำกริยาบางคำอาจมีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง บางคำต้องมีคำอื่นมาประกอบ และบางคำต้องไปประกอบคำอื่นเพื่อขยายความ คำกริยาแบ่งออกเป็น ๔ ชนิด ดังนี้

๑. สกรรมกริยา คือคำกริยาที่ต้องมีกรรมมารับ จึงจะได้ใจความสมบูรณ์ เช่น

- แม่**ค้าขาย**ผลไม้
- น้อง**ตัด**กระดาษ
- ฉัน**เห็น**งูเห่า
- พ่อ**ซื้อ**ของเล่นมาให้น้อง
- ฉัน **กิน** ข้าว

๒. อกรรมกริยา คือคำกริยาที่ไม่ต้องมีกรรมมารับก็ได้ความหมายสมบูรณ์ ชัดเจนในตัวเอง เช่น

- **ครูยืน**
- น้อง**นั่ง**บนเก้าอี้
- **ฝนตก**หนัก
- เด็ก ๆ **หัวเราะ**

๓. วิกตรรกกริยา คือคำกริยาที่ไม่มีความหมายในตัวเอง ใช้ตามลำพังแล้วไม่ได้ความ ต้องมีคำอื่นมาประกอบจึงจะได้ความ คำที่มารับนั้นไม่ใช่กรรมแต่เป็นส่วนเติมเต็มหรือมาช่วยขยายความหมายให้สมบูรณ์ คำกริยาพวกนี้ได้แก่ เป็น เหมือน คล้าย เท่า คือ เสมือน คู่จ เช่น

- ผม **เป็น** นักเรียน
- ลูกคนนี้ **คล้าย** พ่อ
- เขา**คือ** ครูของตัวเอง
- รองเท้า ๒ คู่**นี้เหมือนกัน**
- ลูก**คู่**แก้วตาของพ่อแม่

๔. กริยานุเคราะห์ หรือ กริยาช่วย เป็นคำที่เติมหน้าคำกริยาหลักในประโยคเพื่อช่วยขยายความหมายของคำกริยาสำคัญเป็นกริยาที่ไม่มีความหมายในตัวเอง ทำหน้าที่ช่วยคำกริยาให้มีความหมายชัดเจนขึ้น ได้แก่ จง กำลัง ได้ แล้ว ต้อง อย่า จง โปรด ช่วย ควร คงจะ อาจจะ จะ ย่อม คง ยัง ถูก เหนือ เหนือ เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

- นายแดง **จะ**ไป โรงเรียน
- เธอ **รีบ**ไปเถอะ
- เธอ**อาจจะ**ถูกตำหนิ
- ลูก**ควร**เตรียมตัวให้พร้อม
- เขา**คง**จะมา

ข้อควรสังเกต กริยาคำว่า ถูก ตามปกติจะ ใช้กับกริยาที่มีความหมายไปในทางไม่ดี เช่น ถูกตี ถูกดู ถูกตำหนิ ถ้าความหมายในทางดีอาจใช้คำว่า ได้รับ เช่น ได้รับชมเชย ได้รับเชิญ เป็นต้น

๑. ทำหน้าที่เป็นกริยาสำคัญของประโยค เช่น

- คน**กิน**ข้าว
- นก**บิน**มา

๒. ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค (กริยาสภาวมาลา) เช่น

- **กิน**มากทำให้อ้วน

๓. ทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยค (กริยาสภาวมาลา) เช่น

- ฉันชอบ**เดินแอร์โรบิก**ตอนเช้า

๔. ทำหน้าที่ช่วยขยายกริยาสำคัญให้มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น

- พี่**คง**จะกลับบ้านเย็นนี้

๕. ทำหน้าที่ช่วยขยายคำนามให้เข้าใจเด่นชัดขึ้น เช่น

- ฉันชอบกินกล้วย**เตี้ย**ผัด
- น้องชายชอบกินไข่**ต้ม**

ชนิดที่ ๔ คำวิเศษณ์

ความหมายของคำวิเศษณ์

คำวิเศษณ์ หมายถึง คำที่ใช้ประกอบ หรือขยาย คำนาม สรรพนาม คำกริยา หรือคำวิเศษณ์ เพื่อให้ได้ใจความชัดเจนและละเอียดมากขึ้น หรือคำที่ใช้ขยายคำนาม คำสรรพนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ เพื่อบอกเวลา บอกลักษณะ บอกจำนวน บอกขนาด บอกคุณภาพ บอกสถานที่ ฯลฯ แบ่งออกเป็น ๑๐ ชนิด ดังนี้

๑. **ลักษณะวิเศษณ์** คือ คำวิเศษณ์ที่ประกอบเพื่อบอกลักษณะต่าง ๆ เช่น บอกชนิด สี ลักษณะ ขนาด เสียง อาการ กลิ่น รส ความรู้สึก เป็นต้น เช่นคำว่า “ดี ชั่ว ขาว ดำ กลม แบน ใหญ่ เล็ก โครม เปรี๊ยะ เร็ว ช้า เหม็น หอม หวาน เปรี๊ยะ เย็น ร้อน หนาว ฯลฯ”

- คน**พาล**ย่อมมีสันดานบาป
- คน**ดี**ทนน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้
- บางครั้งทำงาน**เร็ว**ไปก็เป็นผลเสีย

๒. **กาลวิเศษณ์** คือ คำวิเศษณ์ที่ประกอบเพื่อบอกกาลเวลา เช่นคำว่า “เช้า สาย บ่าย เทียง เย็น ค่ำ ฯลฯ” เช่น

- เขามา**ก่อน**จึงได้**ก่อน** เธอมา**หลัง**ก็ต้องได้**หลัง**
- ฉันออกเดินไปโรงเรียน**ทุกเช้า**
- **ขณะนี้**เรากำลังร้องเพลง

๓. **สถานวิเศษณ์** คือ คำวิเศษณ์ที่ประกอบเพื่อบอกสถานที่ เช่นคำว่า “บน ล่าง เหนือ ใต้ ไกล ใกล้ ฯลฯ” เช่น

- ฉันเก็บของไว้ชั้น**บน** เก็บสตางค์ไว้ชั้น**ล่าง**

- ขุนแผนเดินทางไปทางทิศเหนือ
- เขาเลือกเรียนที่นี่เพราะอยู่ใกล้

๔. **ประมาณวิเศษณ์** คือ คำวิเศษณ์ที่ประกอบเพื่อบอกปริมาณ และจำนวนนับ เช่นคำว่า “ มาก น้อย หลาย ทั้งหลาย จู บรรดา ทั้งหมด บาง ทุก บ้าง กัน หนึ่ง สอง สาม ฯลฯ” เช่น

- เขากินจุที่สุด**ในบรรดา**แขกที่มางานวันนี้
- เราคัดตัวแทนเพียง**สองคน** จากผู้สมัครจำนวน**มาก**

๕. **นิยมวิเศษณ์** คือ คำวิเศษณ์ที่ประกอบเพื่อบอกความชี้เฉพาะ หรือจำกัดไปว่า เป็นเช่นนั้น เช่นนี้ สิ่งนั้น สิ่งนี้ เช่นคำว่า “นี้ นั้น นั่น โนน โนน ทั้งนี้ ทั้งนั้น อย่างนี้ อย่างนั้น ดังนี้ ดังนั้น แท้จริง เฉพาะ เอง ดอก เน้นอน ที่เดียว เลี้ยว เที้ยว ฯลฯ” เช่น

- ฉันเป็นคนกินขนม**หมดเอง**
- เมื่อเกิดการทุจริต**อย่างนี้** รัฐมนตรีต้องรับผิดชอบ

๖. **อนิยมวิเศษณ์** คือ คำวิเศษณ์ที่ประกอบเพื่อบอกความไม่ชี้เฉพาะ ไม่เจาะจง ไม่จำกัด เช่นคำว่า “ไหน อะไร ใด ก็ ทำไม เช่นไร ฯลฯ” เช่น

- นักเรียนคน**ใด**จะไปก่อนก็ได้
- ครูอนุญาตให้นักเรียนเรียนห้อง**ไหน**ก็ได้
- เธอจะมีคนรัก**ก็**คน**ฉัน**ก็ไม่ว่า เป็นคน**เช่นไร**ฉันก็ไม่รังเกียจ

๗. **ปฤจฉาวิเศษณ์** คือ คำวิเศษณ์ที่ประกอบเพื่อบอกเนื้อความเป็นคำถาม หรือความสงสัยที่ต้องการให้ตอบ เช่นคำว่า “ใด ไร ไหน ก็ อะไร ทำไม ฉันทใด เช่นไร ไหม อันใด อย่างไร เท่าไร ไย ฯลฯ” เช่น

- เวิร์กกรรม**อันใด**หนอที่ทำให้เธอสอบไม่ผ่าน
- คุณ**รู้ไหม**ว่าเขาเป็นลูกใคร

๘. **ประติษญาวิเศษณ์** คือ คำวิเศษณ์ที่ประกอบเพื่อบอกเสียงร้องเรียก และเสียงขานรับหรือได้ตอบ เพื่อแสดงความสละสลวยของภาษา และแสดงระดับภาษา ความเป็นกันเอง หรือทางการ ความสุภาพ สนทนาสนม (ปัจจุบันนักภาษาศาสตร์บางท่านกำหนดรวมคำชนิดนี้กับ “คำอนุภาค”) เช่น

- นักเรียน**ชาครู**ให้จิตเส้นใต้สีแดงค่ะ
- แม่**ครับ** ผมขออนุญาตไปดูหนังครับ
- นิมนต์พระคุณเจ้าทางนี้**ขอรับ**
- โจ้**ว๊าย** มัวทำอะไรอยู่วะ

๙. **ประติษณวิเศษณ์** คือ คำวิเศษณ์ที่ประกอบเพื่อบอกความปฏิเสธ หรือไม่ยอมรับ เช่นคำว่า “ไม่ มิใช่ ไม่ใช่ บ่ บมิ มิได้ ไม่ได้ ห้ามได้ หา...ไม่ หาไม่” เช่น

- เธอ**ไม่**เคยนิทาเพื่อนลับหลังเลย เพื่อนจึงรักมาก
- คนเรา**ใช้**จะอยู่กำฟ้า

๑๐. **ประพันธวิเศษณ์** คือ คำวิเศษณ์ที่ประกอบคำกริยา หรือคำวิเศษณ์ เพื่อเชื่อมประโยคให้มีใจความเกี่ยวเนื่องกัน เช่นคำว่า “ที่ ซึ่ง อัน อย่างไร หนใด ที่ ให้ ว่า ที่ว่า เพื่อ เพื่อว่า ฯลฯ” เช่น

- เขาเป็นคนตลกชนิดที่ไม่มีใครตามมุขทัน
- เขามักจะทำอะไรอย่างที่ต้องการจะทำ
- คนฉลาดที่ไม่มีคุณธรรม เป็นอันตรายอย่างยิ่ง
- ครูลงโทษนักเรียนเพื่อให้เข็ดหลาบ

ข้อควรสังเกต

หน้าที่ของคำวิเศษณ์

- ทำหน้าที่ขยายคำนาม เช่น
 - ผมเป็นเจ้าของบ้านเล็กในป่าใหญ่หลังนั้น
 - ลูกศิษย์ทุกคนเข้าร่วมในพิธีไหว้ครู
- ทำหน้าที่ขยายคำสรรพนาม เช่น
 - พวกเราบางคนเท่านั้นที่ได้รับเลือกให้ลงเรือ
 - ฉันเองก็ไม่แน่ใจว่าจะพุดดีหรือไม่
- ทำหน้าที่ขยายคำกริยา เช่น
 - เธอกินมากจนลงพุง
 - เด็กๆ อย่ากินมูมมาม เดี่ยวจะติดคอ
- ทำหน้าที่ขยายคำวิเศษณ์ เช่น
 - เขาพูดเร็วมากจนฉันฟังไม่รู้เรื่อง

ชนิดที่ ๕ คำบุพบท

ความหมายของคำบุพบท

คำบุพบท หมายถึง คำที่ใช้เชื่อมความระหว่างคำ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำต่อคำ หรือใช้ต้นประโยคเพื่อเป็นคำร้องเรียกหรือทักทาย (ปัจจุบันไม่นิยม) แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ

- บุพบทที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำต่อคำ เช่น คำนามกับนาม นามกับสรรพนาม นามกับกริยา สรรพนามกับกริยา กริยากับวิเศษณ์ เพื่อบ่งบอกสถานการณ์ให้ชัดเจน เช่น
 - บอกความเป็นเจ้าของ
 - ปากกาตัวนี้เป็น ของเขา (ปากกาของเขา)
 - แม่เตรียมอาหารสำหรับคนงาน

- **บอกความเกี่ยวข้อง**
 - เขาต้องการแต่เธอเท่านั้น
 - เธอจะไปกับฉันหรือจะไปกับเขา
- **บอกจุดหมาย**
 - เขาทำงานนี้เพื่อชื่อเสียง
 - เด็กคนนี้ขอทานเพื่อความอยู่รอด
- **บอกเวลา**
 - ผมมารอคูตั้งแต่เช้า
 - เรารู้จักกันเมื่อ ๑๐ ปีที่แล้ว
- **บอกสถานที่**
 - เรานัดเจอกันที่โรงหนังโดยบังเอิญ
 - ต้นตระกูลของเขามาจากปักกิ่ง
- **บอกความเปรียบเทียบ**
 - เธอสวยเหมือนแม่
 - เขาสูงกว่าน้อง

๒. บุคคลที่ไม่แสดงความสัมพันธ์กับบทอื่น ส่วนมากจะอยู่ต้นประโยค ใช้เป็นคำร้องเรียก หรือทักทาย เช่นคำว่า “คุณกร คุณก่อน คุณรา คุณนะ ข้าแต่ ฯลฯ” ใช้นำหน้าคำนามหรือสรรพนาม ปัจจุบันไม่นิยมใช้แล้ว

ชนิดที่ ๖ คำสันธาน

คำสันธาน คือคำที่ใช้เชื่อมระหว่างประโยค ๒ ประโยค หรือเชื่อมประโยคหลายประโยคเพื่อรวมให้เป็นประโยคเดียวกัน แบ่งเป็น ๓ ชนิด คือ

๑. สันธานเชื่อมประโยคความรวม

๑. เชื่อมให้ใจความคล้อยตามกัน ได้แก่ ก็ และ แล้ว...จึง ครั้น...ก็ ครั้น...จึง เมื่อ...ก็ พอ...ก็ ทั้ง...ก็ ก็ดี ก็ตาม เช่น

- ถ้าฝนไม่ตกฉันก็จะมาหาเธอ
- ครั้นน้ำลดลงชาวบ้านจึงกลับไปซ่อมบ้าน
- ทั้งฝนก็ตกกรรก็ติดหงุดหงิดเป็นบ้า

๒. เชื่อมให้ใจความขัดแย้งกัน ได้แก่ แต่ทว่า, แต่...ก็, กว่า...ก็, ถึง...ก็, แม้...ก็ เช่น

- เขาอยากเรียนเก่งแต่ไม่เคยอ่านหนังสือ
- กว่าลูกจะโตเป็นผู้ใหญ่ แม่ก็ผอมเหลือแต่กระดูก
- แม้ว่าเขาจะพ่ายแพ้มาหลายครั้งเขาก็ไม่เคยท้อถอย

๓. เชื่อมให้ใจความเป็นเหตุเป็นผลกัน 'ได้แก่' เพราะ...จึง, ด้วย...จึง, เพราะฉะนั้น...จึง, ดังนั้น...จึง
- เพราะเขาเจ็บเขาจึงจำ
 - ด้วยเธอเป็นเจ้านายจึงไม่อาจแสดงความรู้สึกที่แท้จริงต่อเขา
 - เครื่องยนต์เกิดขัดข้องดังนั้นกัปตันจึงตัดสินใจนำเครื่องบินลงกลางทุ่งนา
๔. เชื่อมให้ใจความเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง 'ได้แก่' หรือ 'ไม่เช่นนั้น' 'ไม่ก็' 'มิฉะนั้น' หรือ 'มิฉะนั้น' เช่น
- เธอจะนอนหรือเธอจะไปดูหนังกับฉัน
 - ลูกควรอ่านหนังสือไม่ก็ทำการบ้าน
 - เธอควรอ่านหนังสือหรือมิฉะนั้นก็ทำการบ้าน

๒. สันฐานเชื่อมประโยคความซ้อน

๑. เพื่อเชื่อมประโยคความซ้อนชนิดนามานุประโยค เพื่อบอกการกระทำหรือเนื้อความแห่งคำพูด โดยมีคำว่า ให้ ว่า เป็นตัวเชื่อม เช่น

- พ่อบอกให้ผมอ่านหนังสือ
- แม่เตือนฉันว่าอย่าลืมเลี้ยงแมว

๒. เพื่อเชื่อมประโยคความซ้อนชนิดวิเศษนามานุประโยค

- เพื่อแสดงเวลา เช่น เรารู้จักกันตั้งแต่เด็ก
- เพื่อแสดงเหตุผล ห้องสกปรกเพราะทุกคนทิ้งขยะไม่เป็นที่
- เพื่อบอกผล เขาเล่นการพนันจนเมียทิ้ง
- เพื่อแสดงความเปรียบเทียบ เธอติดตามเขาทุกฝีก้าวดุจเงาตามตัว

๓. สันฐานเชื่อมเนื้อความให้ต่อกัน

๑. เพื่อเชื่อมเนื้อความให้ต่อเนื่องประสานกัน เช่น หนึ่ง ฝ่าย ส่วน เช่น

- ต้องการผู้จัดการฝ่ายบุคคล เพศหญิง อายุ 25-30 ปี การศึกษาปริญญาตรี นำหลักฐานการศึกษา สมัครได้ที่ บริษัท นัมเบอร์วัน จำกัด บางนา กรุงเทพฯ หนึ่ง ถ้าท่านสนใจ ขอรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ โทร 0-2223-4321

๒. เพื่อเชื่อมความให้สละสลวย เช่น อัน อันว่า ทำไมกับ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถึง กระนั้น...ก็

- อัน ความดีย่อมปกปักษ์รักษาคนดี ข้าพเจ้าได้กังวลใจต่อวิกฤตการณ์ครั้งนี้ไม่
- ถึงอย่างไร ข้าพเจ้าก็จะไม่ละทิ้งพวกท่านเพื่อเอาตัวรอดเป็นแน่
- อันว่า ชายชาติทหารแม้ตัวตาย ก็ขอเพียงให้ชื่อปรากฏอยู่ ให้คนเขาเลื่องลือ

หน้าที่ของคำสันธาน

๑. เชื่อมคำกับคำ เช่น

- ฉันและเธอชอบเล่นดนตรีไทย
- หมาหรือแมวที่เธอชอบเลี้ยง

๒. เชื่อมประโยคกับประโยค เช่น

- กว่าถั่วจะสุกกากี้ไหม้
- เพราะฝนตกหนักดังนั้นน้ำจึงท่วม

๓. เชื่อมข้อความกับข้อความ

- ฉันเชื่อว่าทรัพย์ย่อมเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา ผู้คนพากันแสวงหาสะสม เพราะเชื่อว่าทรัพย์ย่อมบันดาลทุกสิ่ง แม้ความฝันก็ทำให้เป็นจริงได้ บ้างใช้ทรัพย์ซื้ออิศรี บ้างใช้ทรัพย์จ้างลูกกรงเหล็ก บ้างใช้ทรัพย์ปิดปากผู้อื่น แต่กระนั้น ใครบ้างจะใช้ทรัพย์ซื้อความรักและความจริงใจได้บ้าง ยิ่งกว่านั้น ในชั่วชีวิตของท่าน เคยเห็นใครใช้ทรัพย์ซื้อความแก่และความตายได้บ้าง ที่แท้ทรัพย์คือบ่วง เมื่อหลงเข้าไปจะต้อง มั่นก็รัดเอา ยิ่งดิ้นมันยิ่งรัดแน่น ดังนี้ ท่านจักแสวงหาสะสมทรัพย์ไปไย

* ข้อสังเกต

คำบุพบท	คำสันธาน
● เขารักแต่เธอ	● เขารักเธอแต่เธอไม่รักเขา
● เขาทำตามคำสั่งของพ่อ	● เขาทำตามพ่อสั่ง
● เธอเล่นน้ำนานจนคำ	● เธอเล่นน้ำนานจนเป็นหวัด
● พ่อแม่ทำงานหนักเพื่อลูก	● พ่อแม่ทำงานเพื่อเลี้ยงลูก
●	●
●	●
●	●
●	●
●	●

ชนิดที่ ๗ คำอุทาน

คำอุทาน คือคำที่ใช้แสดงอารมณ์ ความรู้สึก แบ่งออกเป็น ๒ ชนิด ได้แก่

๑. คำอุทานบอกอาการ

เป็นคำอุทานเพื่อบอกอารมณ์ความรู้สึกของผู้พูด เช่น

■ อารมณ์โกรธ	ชีฯ	ชีชะ	อุเหม่	คูคู	เหม่ฯ
■ อารมณ์สงสาร	โถ	อนิจจัง	อนิจจา	พุทโธพุทซังเอ๋ย	โธเอ๋ย
■ อารมณ์ดีใจ	ไชโย	เฮ้			
■ อารมณ์ตกใจ	โอะ	ว้าย	คุณพระช่วย		
■ ความรู้สึกเจ็บ	อื้อ	โอย	โอย		
■ ความรู้สึกสงสัย	เอ	เอ			
■ ความรู้สึกประหลาดใจ	โอยโอย	เอ๊ะ	เอ	โอะ	
■ ความรู้สึกรำคาญ	เหม	อุบ๊ะ			
■ ความรู้สึกผิดหวัง	โธเอ๋ย	เฮ้อ	ว้า		

๒. คำอุทานเสริมบท

- เสริมบทที่เป็นคำสร้อย ในคำประพันธ์ประเภทโคลงและร่าย เช่น คำว่า นา แส เฮย แล รา ฮา เอ คำเหล่านี้ไม่มีความหมาย ใช้เติมในคำประพันธ์ให้ครบฉันทลักษณ์เท่านั้น เช่น

ครูคือผู้อาจกล้า	กลางสมร ภูมิเฮย
หมู่เด็กคอยราญรอน	ต่อสู
ใช้ชอล์กปากกาสอน	กำราบ ศึกษา
นำศิษย์ให้รอบรู้	หากล้นเวียนมา ฯ

- เสริมบทที่เป็นคำแทรก ระหว่างคำหรือไว้ท้ายข้อความ เช่น ชี ลี นา เฮย เฮย เอ๋ย เช่น

ปาเอ๋ยปาไม	กบเฮยทำไมจึงร้อง
สนุกนิเราเศร้าสิ้น	อะไรเอ๋ยสี่ดินเดินมาหลังคามุมกระเบื้อง ลูกมาซึ้งมารำ

- เสริมบทเพื่อเลียนเสียงคำเดิม อาจเสริมที่หน้าหรือหลังก็ได้ เช่น อุทานที่มีลักษณะเลียนเสียงคำเดิม

อาหยังอาหาร	กินแกล้น	กงการ	ดีเด	ยากเยก
ขนมขด้ม	ขโมขโจร	เลื้อเลื้อ	กางโก่งกางเกง	กระดุกกระเดี้ยว
จมูกงปาก	พยายงพยายาม	ลีเสอ	หนังสือหนังสือ	ไปเปย

- อุทานที่มีลักษณะเป็นคำซ้อนแทรกระหว่างคำ เช่น คำ

วัดวาอาราม	ไร่นาสาโท	ผ้าผ่อนท่อนสไบ	อุกฤษ์พานาที่
ปิ่นผ้าน้ำไม้	ลูกเต้าเหล่าใคร	เทือกเถาเหล่ากอ	ภูเขาลาเกา
สิงห์สาราสัตว์	โป๊ปดมดเท็จ	โกหกพกลม	ลุ่มหวัจมท้าย

หน้าที่ของคำอุทาน

๑. ใช้ตามลำพัง เพื่อบอกอารมณ์ความรู้สึก เช่น ช่วยด้วย โอยโเฮเฮ ฮ้า เฮีย ว้า

๒. ใช้ร่วมกับข้อความอื่น

- อนิจจา ทำไมถึงโชคร้ายแบบนี้
- รวดคิดแบบนี้เป็นปกติ
- โธ บอกว่าไม่ไปเข้าซ็อยได้
- โอย ปวดแผลจังเลย

๓. ใช้ประกอบข้อความในคำประพันธ์ เช่น ป่าเอ๋ยป่าช้า วังเอ๋ยวังเวง

กรีนกรีนกรีกกร่ำกรีน	ครวญเครง ครางหา
อี๊ดอ๊ดอี๊ดอ๊ดเอง	ออกอื่น
วันว่าวันวังเวง	วนวก เวียนเฮย
นิราศนุชนวน้องนั้น	เนตรน่านองนาน

ลับสมอง ทดลองความรู้

๑. คำที่ขีดเส้นใต้ในประโยคต่อไปนี้เป็นคำชนิดใด โดยเลือกจากชนิดของคำที่กำหนดให้ต่อไปนี้

ตัวอย่าง	เด็กเล่นอยู่ใน <u>โรงเรียน</u>	เป็นคำ _____	सामान्यनाम
๑)	<u>การเรียน</u> ทำให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	เป็นคำ _____	
๒)	<u>เธอ</u> เป็นคนที่น่ารักมาก	เป็นคำ _____	
๓)	หญิงที่ กำลังเดินมาเป็นเจ้าของบ้านหลังนี้	เป็นคำ _____	
๔)	เขาจะมา <u>ทำไม</u> ก็ช่างเขาเถิด	เป็นคำ _____	
๕)	เธอไม่ได้มาโรงเรียน <u>หลายวัน</u>	เป็นคำ _____	
๖)	<u>อะไร</u> อยู่ในกล่อง	เป็นคำ _____	
๗)	ฉันซ่อนเงินไว้ <u>ใต้หมอน</u>	เป็นคำ _____	
๘)	<u>กว่า</u> เธอจะมาถึงฉันก็กลับแล้ว	เป็นคำ _____	
๙)	ฉันไม่เคย <u>สัญญาสัญญา</u> อะไรกับเขาเลย	เป็นคำ _____	
๑๐)	<u>อื้อย!</u> เจ็บจังเลย	เป็นคำ _____	

๒. ให้นักเรียนบอกหน้าที่ของคำที่ขีดเส้นใต้ต่อไปนี้

ตัวอย่าง	ครู <u>ดี</u> นักเรียน	ทำหน้าที่เป็น _____	ประธาน
๑)	<u>สุนัข</u> ถูกรถชน	ทำหน้าที่เป็น _____	
๒)	เขาซื้อ <u>ผลไม้</u> ให้น้อง	ทำหน้าที่เป็น _____	
๓)	คุณมาลี <u>พี่สาว</u> ของฉันมาถึงแล้ว	ทำหน้าที่เป็น _____	
๔)	คุณเป็น <u>ใคร</u>	ทำหน้าที่เป็น _____	
๕)	นก <u>จับ</u> ผลไม้	ทำหน้าที่เป็น _____	
๖)	วันนี้เป็นวัน <u>หยุด</u>	ทำหน้าที่เป็น _____	
๗)	<u>ทำความดี</u> เป็นสิ่งที่ทุกคนชอบ	ทำหน้าที่เป็น _____	
๘)	เขากิน <u>จุ๋ม</u> มากๆ	ทำหน้าที่เป็น _____	
๙)	บ้านหลังนี้มี <u>สี่</u> ฟ้า	ทำหน้าที่เป็น _____	
๑๐)	พี่ชายหล่อ <u>แต่</u> น้องสาวขี้เหร่	ทำหน้าที่เป็น _____	

๓. ให้นักเรียนแต่งประโยคโดยใช้คำบุพบทต่อไปนี้คำละ ๑ ประโยค พร้อมทั้งขีดเส้นใต้คำนั้นด้วย

ตัวอย่าง ของ	ประโยค	หนังสือเล่มนี้เป็นของเขา
๑) ด้วย	ประโยค_____	
๒) โดย	ประโยค_____	
๓) กับ	ประโยค_____	
๔) เพื่อ	ประโยค_____	
๕) สำหรับ	ประโยค_____	
๖) ต่อ	ประโยค_____	
๗) แต่	ประโยค_____	
๘) ได้	ประโยค_____	
๙) ข้าง	ประโยค_____	
๑๐) ริม	ประโยค_____	

๔. ให้นักเรียนนำคำต่อไปนี้ ใส่ลงในช่องชนิดของคำให้ถูกต้อง

มะม่วง	อู๊ย!	คุณ	สวย	หัวเราะ	แต่	ดู
สุนัข	ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท	นายทวีศักดิ์	สีฟ้า	ปากกา	วิ่ง	
ดี	ความรัก	หนังสือหน้าหา แต่	ใต้ดิน	ดอกไม้	กับ	

คำนาม

.....

.....

.....

.....

คำสรรพนาม

.....

.....

.....

.....

คำกริยา

.....

.....

.....

.....

คำวิเศษณ์

.....

.....

.....

.....

คำบุพบท

.....

.....

.....

.....

คำสันธาน

.....

.....

.....

.....

คำอุทาน

.....

.....

.....

.....

๕. ให้นักเรียนนำคำต่อไปนี้ มาใช้ประกอบการแต่งเรื่องราวที่ให้ออกคิดสอนใจ ความยาวประมาณ ๕ บรรทัด

ขี้เกียจ	สนุกสนาน	เรียนพิเศษ	ตายจริง !
หลงลืม	ความสวยงาม	ยิ่งใหญ่	วิกฤตการณ์
เยาวชน	เปรียบเทียบ	วงมโหรี	

การสร้างคำในภาษาไทย

การสร้างคำในภาษาไทย มีจุดประสงค์หลักเพื่อเพิ่มคำใช้ โดยวิธีการของตนเอง เริ่มจากการสร้างคำมูล การนำคำมูลมาประสมกัน ด้วยวิธีการประสมคำ ซ้อนคำ ซ้ำคำ โดยเรียกคำที่สร้างขึ้นใหม่นี้ว่า คำมูล คำประสม คำซ้อน และคำซ้ำ

นอกจากนี้ยังมีการสร้างคำที่นำมาจากภาษาต่างประเทศ เช่น การสร้างคำโดยวิธีสมาส สันธิ การลงอุปสรรคของภาษาบาลีและสันสกฤต การลงอาคมแบบเขมร การแผลงคำทั้งคำไทยและคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ ทำให้ภาษามีความหลากหลาย สะท้อนให้เห็นวิวัฒนาการ และความเจริญด้านภาษา ควบคู่กับความเจริญทางวิทยาการต่าง ๆ ของไทย

คำมูล

คำมูล คือหน่วยศัพท์ที่เล็กที่สุดของภาษาไทย เป็นคำที่มีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง ไม่สามารถแยกศัพท์ย่อยออกได้อีก อาจมีพยางค์เดียว หรือหลายพยางค์ ซึ่งสามารถทำหน้าที่ในประโยคได้หลายอย่าง ตัวอย่างเช่น

- คำมูลพยางค์เดียว เช่น ช้าง ม้า วัว มั่น กิน เดิน ร้อน หนาว ว่าง ล่าง บน ไป ใน ได้ ฯลฯ
- คำมูลสองพยางค์ เช่น สะดวก กะทิ จะเข้ ชะลูด ซ่อม ระหว่าง ตะกละ สบาย ฯลฯ
- คำมูลสามพยางค์ เช่น กะละแม กะละมัง จะละเมียด มะละกอ จระเข้ สารแน จ้าละห้วน ฯลฯ
- คำมูลสี่พยางค์ เช่น โโกโรโกโส ตาลิตาลาน คะยั่นกะยอ ฯลฯ
- คำมูลห้าพยางค์ เช่น ลำมะเลเตเมา ฯลฯ

คำประสม

คำประสม คือ คำที่เกิดจากการประกอบคำมูลที่มีความหมายต่างกันตั้งแต่สองคำขึ้นไป มีความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดคำใหม่เพิ่มขึ้น และมีความหมายใหม่ซึ่งใกล้เคียงกับความหมายของคำมูลเดิม หรือมีความหมายเชิงอุปมาหรือโดยนัย แต่ยังมีเค้าความหมายของคำมูลเดิม

คำมูลที่นำมาประสมกันอาจเป็นนาม สรรพนาม กริยา วิเศษณ์ และบุพบทก็ได้เช่น

- นาม กับ นาม หัวใจ รถไฟ หมูป่า
- กริยา กับ กริยา คัมยำ ขายฝาก กันสาด
- วิเศษณ์ กับ นาม หลายใจ สองหัว
- บุพบท กับ นาม นอกคอก ใต้เท้า

คำมูลที่นำมาประสมกัน อาจเป็นคำที่มาจากภาษาใดก็ได้ อาจเป็นคำไทยกับคำไทย คำไทยกับคำที่มาจากภาษาอื่น หรือเป็นคำที่มาจากภาษาอื่นทั้งหมด เช่น

- คำไทย กับ คำไทย ทางคว้น ผ้ำก้นเปื้อน เรือหางยาว
- คำไทยกับคำที่มาจากภาษาอื่น ผงชูรส ผ่าอนามัย การทางพิเศษ

ทั้งนี้ คำที่ประสมได้นั้น สามารถทำหน้าที่ในประโยคได้หลากหลาย เช่น

- **ทำหน้าที่เป็นนาม/สรรพนามในประโยค** เช่น พ่อมด พ่อบ้าน พ่อค้า แม่น้ำ แม่นม ลูกเสือ ลูกไล่ ลูกกรง ลูกมือ น้ำตก น้ำครำ น้ำพุ น้ำค้าง ช่างไม้ ช่างทอง ช่างฟัด ช่างฝีมือ ชาวบ้าน ชาวนา ชาวเกาะ เครื่องบิน เครื่องเคียง หัวหน้า หัวใจ หัวเข่า หัวโล้น นักเรียน นักร้อง นักการ นักการเมือง หมอตำแย หมอลำ หมอยา ของรื้อน ของขลัง ของเล่น ของใช้ ของกิน ที่ทำกิน ที่นั่ง ที่อยู่ ที่จอดรถ ที่ว่าการ ที่รัก ที่ปรึกษา การบ้าน การเมือง การรถไฟ การไฟฟ้า

- **ทำหน้าที่เป็นกริยาในประโยค** เช่น เสียเด็ก เสียเปรียบ เสียแรง เสียหน้า เสียเหลี่ยม เสียงาน ยกเค้า ยกเมฆ ยกหาง ยกครู ยกเครื่อง กินแรง กินเมือง กินเลี้ยง กินที่ กินดิบ กินโต๊ะ กินเปล่า กินดอง ตั้งใจ นอนใจ เย็นใจ เป็นใจ ได้ใจ นอกใจ อ่อนใจ ดีใจ ทำใจ ตั้งตัว เล่นตัว ถือตัว วางตัว แก้วตัว ไว้ตัว ออกตัว ลืมตัว หักหน้า ใต้หน้า ไว้หน้า ออกหน้า บากหน้า เสนอหน้า ขายหน้า ถือดี อวดดี ลองดี ไปดี

- **ทำหน้าที่เป็นวิเศษณ์ในประโยค** เช่น กินขาด กินแฉะ กินทาง กินลึก มือขาว มือเก่า มือดี มือบอน มือเป็นระวง ตากลับ ตาขวาง ตาขาว ตาเขียว ตาไร้แวว ตาเหลือก ตาตาย ใจดี ใจร้อน ใจเสาะ ใจหิน ใจเร็ว ใจบุญ สองใจ หลายใจ คอแข็ง สั้นสูง ทอดน่อง ลอยนวล เผาขน เดินตลาด ลอยชาย

คำซ้อน

คำซ้อน คือ คำที่เกิดจากคำมูลตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไปซึ่งมีความหมายเหมือนกันหรือไปในทำนองเดียวกันหรือมีความหมายต่างกันในลักษณะตรงข้าม มารวมกันทำให้เกิดคำใหม่ขึ้นมา โดยคำที่มาซ้อนกันจะ**ทำหน้าที่ขยายและไขความซึ้งกันและกันและทำให้เสียงกลมกลืนกันด้วย**

คำมูลที่นำมาซ้อนกันอาจเป็นนาม กริยา หรือวิเศษณ์ก็ได้ คำมูลเหล่านี้**ต้องประกอบด้วยคำชนิดเดียวกัน** คือเป็นคำนามด้วยกัน หรือกริยาด้วยกัน และทำหน้าที่ได้ต่างๆ เช่นเดียวกับชนิดของคำมูลที่นำมาซ้อนกัน เช่น

- **นามกับนาม** เช่น เนื้อตัว เรือแพ ลูกหลาน เลื่อสาด ภูเขา
- **กริยากับกริยา** เช่น ทดแทน ชมเชย เรียกร้อง ว่ากล่าว สั่งสอน
- **วิเศษณ์กับวิเศษณ์** เช่น เข้มงวด แข็งแกร่ง ฉับพลัน ซิดเชียว เต็ดขาด

คำมูลที่นำมาซ้อนกันอาจเป็นคำมาจากภาษาใดก็ได้ อาจเป็นคำไทยกับคำไทย คำไทยกับคำที่มาจากภาษาอื่น หรือเป็นคำที่มาจากภาษาอื่นทั้งหมด เช่น

- **คำไทยกับคำไทย** เช่น ผักปลา เลียบเคียง อ่อนนุ่ม อ้วนอวน
- **คำไทยกับคำเขมร** เช่น แบบฉบับ พงไพร หัวสมอง แจ่มจรัส เขียวขจี เจ็บสัจด์ แบบฉบับ ถนนหนทาง ทรวงอก แสงหา ขกเล็ก โง่เขลา
- **คำไทยกับคำบาลีสันสกฤต** เช่น เขตแดน โชคลาง พรคพวก ศรีสง่า หมูคณะ ชากศพ รูปร่าง ทรัพย์สิน ข้าทาส จิตใจ ชื่อสัตย์ นัยน์ตา
- **คำเขมรกับคำเขมร** เช่น ขจัดขจาย เฉลิมฉลอง
- **คำบาลีสันสกฤตกับคำบาลีสันสกฤต** เช่น สรงสนาน ตรัสประภาษ เสบียงอาหาร
- **คำไทยซ้อนคำจีน** เช่น หุ่นส่วน ห้างร้าน ชื่อแซ่ กักตุน ต้มตุ๋น นั่งจ่อ
- **คำไทยซ้อนคำภาษาอังกฤษ** เช่น แบบแปลน แบบฟอร์ม
- **คำบาลีซ้อนกับคำสันสกฤต** เช่น อิทธิฤทธิ์ มิตรสหาย เหตุการณ์ ทรัพย์สมบัติ
- **คำเขมรกับคำบาลีหรือสันสกฤต** เช่น สรงสนาน สุขสบาย เสบียงอาหาร
- **คำเขมรกับคำเขมร** เช่น สนุกสนาน สงบเสงี่ยม เลอเลิศ เฉลิมฉลอง

คำมูลที่นำมาซ้อนกัน ส่วนมากเป็นคำมูล ๒ คำ ถ้ามากกว่านั้นมักเป็นคำมูล ๔ คำ หรือ ๖ คำ

- **คำมูล ๒ คำ** เช่น ข้าวปลา นมเนย ปากคอ ฟาฝน หน้าตา
- **คำมูล ๔ คำ** อาจมีสัมผัสกลางหรือซ้ำเสียง เช่น ได้หน้าลิ้มหลัง กู่นี้ขี้มึน ชากคิมิจนมากหอมมากความ ไปวัดไปวา ต้อนรับขับสู้
- **คำมูล ๖ คำ** มักมีสัมผัสระหว่างกลาง เช่น คดในข้องอในกระดูก จับไม่ได้ไล่ไม่ทัน ชั่วเจ็ดทีดีเจ็ดหน เมื่อประกอบเป็นคำซ้อนจะมีความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

๑. ความหมายอยู่ที่คำใดคำหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง คำอื่นหรือกลุ่มอื่นไม่ปรากฏความหมาย เช่น หน้าตา ปากคอ เท็จจริง คีร้าย ผิดชอบ ขวัญหนีดีฝ่อ ถ้วยชามรามไห จับไม่ได้ไล่ไม่ทัน

๒. ความหมายอยู่ที่ทุกคำแต่เป็นความหมายที่กว้างออกไป เช่น

- เสื้อผ้า ไม่ได้หมายความว่าเสื้อกับผ้า แต่รวมถึงเครื่องนุ่งห่ม
- เรือแพ ไม่ได้หมายความว่าเรือกับแพ แต่รวมถึงยานพาหนะทางน้ำทั้งหมด
- ข้าวปลา ไม่ได้หมายความว่าข้าวกับปลา แต่รวมถึงอาหารทั่วไป
- ฟีน้อง ไม่ได้หมายความว่าพี่กับน้อง แต่รวมถึงญาติทั้งหมด
- หมูเห็ดเป็ดไก่ หมายถึงสิ่งที่ใช้เป็นอาหารทั้งหมด

๓. ความหมายอยู่ที่คำต้นกับคำท้ายรวมกันเช่น เคราะห์ห้ามขามร้าย (เคราะห์ร้าย) ชอบมาพากล (ชอบกล)

ฤกษ์งามยามดี (ฤกษ์ดี) ขากคิมิจน (ขากจน)

๔. ความหมายอยู่ที่คำต้นหรือคำท้าย ซึ่งมีความหมายตรงข้ามกันเช่น ชั่ว ดี (ชั่วคืออย่างไรเขาก็เป็นเพื่อนฉัน) ผิดชอบ (ความรับผิดชอบ) เท็จจริง (ข้อเท็จจริง)

คำซ้ำ

คำซ้ำ เกิดจากการสร้างคำขึ้นใหม่ โดยนำคำมูลซึ่งส่วนมากเป็นคำพยางค์เดียวมาซ้ำกัน มีความหมายเปลี่ยนแปลงไป อาจเน้นหนักขึ้น เบาลงหรือไม่ก็เปลี่ยนเป็นอย่างอื่น ในการเขียนใช้ไม้ยมกแทนคำหลัง คำส่วนมากใช้เป็นคำซ้ำได้ มีเฉพาะบางคำที่เป็นคำซ้ำไม่ได้ หรือ บางคำต้องเป็นคำซ้ำเท่านั้น

คำที่เป็นคำซ้ำไม่ได้

- กริยาช่วย เช่น จะ คง ได้ อาจ
- บุพบท เช่น ของ แห่ง ด้วย กับ
- สันธาน เช่น เมื่อ หลังจาก ตั้งแต่ และ แต่ หรือ จึง

ลักษณะของคำซ้ำ

๑. คำที่ต้องเป็นคำซ้ำ ส่วนมากเป็นคำวิเศษณ์ เช่น หิมๆ หลัดๆ ดิกๆ ของๆ
 ๒. นำคำซ้อนมาแยกเป็นคำซ้ำ เช่น เจ็บไข้ เป็น เจ็บๆ ไข้ๆ เลียบเคียง เป็น เลียบๆ เคียงๆ อิดเอื้อน เป็น อิดๆ เอื้อนๆ
 ๓. นำคำซ้ำมาประกอบเป็นคำซ้อน เช่น เบรียวๆ เก้มๆ นังๆ นอนๆ เราๆ ท่านๆ
 ๔. คำซ้ำมีความหมายผิดไปจากคำมูลเดิม แต่ยังคงมีค่าของความหมายเดิม
- บอกพหูพจน์** คำเดิมอาจเป็นเอกพจน์หรือพหูพจน์ก็ได้ เมื่อเป็นคำซ้ำกลายเป็นพหูพจน์อย่างเดียว เช่น เด็กๆ เล่นฟุตบอล หนูๆ มากับสาวๆ
- บอกความไม่เจาะจง** การจำแนกเป็นพวก และความเป็นพหูพจน์ เช่น เชิญผู้ใหญ่ๆ ไปทางโน้น เด็กๆ มาทางนี้
๕. บอกความหมายใหม่ไม่เนื่องกับความหมายของคำมูลเดิมเช่น พี่นๆ (ธรรมดา) กลัวๆ (ง่าย) น้องๆ (เกือบ, ใกล้, คล้าย) อยู่ๆ (เกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว)
 ๖. คำที่ออกเสียงซ้ำกัน ไม่ใช่คำซ้ำเสมอไป คำซ้ำจะต้องเป็นคำมูลที่ออกเสียงซ้ำกันแล้วเกิดคำใหม่ขึ้นและมีความหมายเปลี่ยนไป คำซ้ำใช้ไม้ยมกแทนคำมูลหลังคำที่ออกเสียงซ้ำกันในบางกรณีเป็นคนละคำและอยู่ต่างประโยคกัน ไม่จัดเป็นคำซ้ำและใช้ไม้ยมกแทนคำหลังไม่ได้ เช่น เขาทำงานเป็นเป็นเพราะเธอสอนให้ เขาจะไปหาที่ที่สงบอ่านหนังสือ

แบบฝึกหัด

จงขีดเส้นใต้คำต่อไปนี้ ที่เป็นคำซ้อน

เลื้อยสาด ว่องไว ฝืดเคือง เชื่อนแซ เบี้ยหอย เก็บหอม ตัดสิน เสาะหา เติบโต อ้วนพี แดกฉาน อื้อฉาว
เจ็ดหลาบ ครอบา อดทน แปรเปื้อน เสียหลาย เดียวดาย เกี่ยวข้อง จับไว คงกระพัน สร้างสรรค์
ละเอียดลออ นั่งจ่อ ดิดแฉะ เย็นเจี๊ยะ เลอเลิศ สรงสนาน ขมิขมัน ทรัพย์สิน เกลิมฉลอง อิทธิฤทธิ์ ชัด
ทอด ทักท้วง โต้แย้ง คับแคบ ยืนยัน ขาดแคลน หลอกลวง อบรม ถากถาง สอดแนม ชักจูง ขัดแย้ง
ปกปิด เบียดบัง ลักลอบ กิดกั้น ล่วงเกิน ชุกชุม แก้วไข เดือดร้อน ซื่อตรง กุ่นเคย หยาบคาย มั่งมี เชื่องช้า
จัดจ้าน สึกหรอ แร้นแค้น เท้งเต้ง ล่อนจ้อน อ้อมค้อม เดินเหิน ก้าวร้าว เพ้อเจ้อ จิ้มลิ้ม ลอมหอม ราบ
คาบ รางซาง โกรโรโกโส ชูซ่า ตามตาม ตู๊ต๊ะ ทึกทัก อึกอัก ตึงตัง เอะอะและ เออออ อู้ยอ้ย นัวเนีย
ยั่วเย้า คึกคัก เว้งว้าง เรอระ เช่าเช่า เทอะทะ เหวอะหะ เหนอะหนะ เอะอะ อะละอะละ จอแจ
วอแว อื้อแอ้ ท้อแท้ ร่อแร่ มอมแมม วอกแวก ขอบเขย เตาะเตะ

จงนำคำที่ให้ต่อไปนี้ สร้างเป็นคำซ้อน และแต่งประโยคให้ได้ใจความสมบูรณ์

1. ทับ _____ ประโยค _____
2. _____ เรียบ _____ ประโยค _____
3. _____ ไว _____ ประโยค _____
4. เบียด _____ ประโยค _____
5. ร้าว _____ ประโยค _____

การแต่งกลอนสุภาพ

บทกลอนเป็นบทร้อยกรองที่คนนิยมแต่ง และอ่านกันแพร่หลาย มากกว่าร้อยกรองประเภทอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะท่านกวีเอกสุนทรภู่ได้เปิดทางไว้ทำให้กลอนเป็นที่นิยมชมชอบในหมู่ประชาชนอย่างกว้างขวางก็เป็นได้

กลอนสุภาพยังแบ่งออกเป็นกลอนประเภทต่าง ๆ อีกมากมาย เช่น กลอนนิราศ กลอนเสภา นิทาน คำกลอน บทดอกสร้อย บทสักวา กลอนบทละคร ฯลฯ

ลักษณะบังคับของกลอนมีหลายประการ คือ คณะ พยางค์ สัมผัส เสียงวรรณยุกต์ คำนำ (รวมคำลงท้าย)

๑. **คณะ** กลอนสุภาพบทหนึ่งมี ๒ บาท (คำกลอน) บาทที่ ๑ เรียกว่าบาทเอก มี ๒ วรรค คือวรรคดับ (สลั) และวรรครับ บาทที่ ๒ เรียกว่า บาทโท มี ๒ วรรค คือ วรรครอง และวรรคส่ง

๒. **พยางค์** (คำในบทร้อยกรอง) ในกลอนวรรคหนึ่ง ๆ จะบรรจุคำได้ตั้งแต่ ๖ – ๙ คำ โดย กลอนแปดจะมีจำนวน วรรคละ ๘ คำ รวม ๔ วรรคเป็น ๓๒ คำ (บทกลอนอนุโลมให้มีจำนวนคำได้วรรคละ ๗ – ๙ คำ)

๓. **สัมผัส** สัมผัสได้จากพยางค์ประพันธ์ ดังนี้

กลอนสุภาพพึงจำมีคำ**หนด**
วรรคละแปดพยางค์นับศัพท์**สุนทร**
ห้าแห่งคำคล้องจองต้องสัมผัส
เสียงสูงต่ำต้องเรียงเคียง**โบราณ**

กลอนหนึ่ง**บท**สี่วรรค**ครองอักษร**
อาจยัง**หย่อน**เจ็ดหรือเก้า**เข้าหลักการ**
สลั**จัด**รับรองส่งประสงค**์สมาน**
เป็นกลอน**กานต์**ครบครัน**ฉันนี้**เอย

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ-ม.ล.บุญเหลือ เทพสุวรรณ

๔. **เสียงวรรณยุกต์** มีข้อควรระวังในการใช้เสียงวรรณยุกต์ดังนี้

- คำสุดท้ายของวรรคดับ ใช้เสียงวรรณยุกต์ได้ทั้ง ๕ เสียง แต่เสียงสามัญ ไม่ค่อยนิยมนัก
- คำสุดท้ายของวรรครับ ส่วนมากนิยมใช้เสียงจัตวา และห้ามใช้เสียงสามัญ ส่วนวรรณยุกต์อื่น ๆ ก็ใช้ได้ ที่นิยมใช้รองจากจัตวาก็คือ เสียงโท กับเสียงเอก เสียงตรีไม่ค่อยนิยมใช้กันมากนัก และควรระวังอย่าให้เสียงวรรณยุกต์ไปซ้ำกับเสียงของคำที่ส่งสัมผัส เช่น ถ้าคำสุดท้ายของวรรคดับเสียงเป็นเอก คำรับสัมผัสก็ควร เป็นเสียงตรี

ตัวอย่างเช่น “ชื่นอารมณ์ชมปลาเวลา **ดึก** หวน **รำลึก** แล้วเสียดายไม่วาย**ไทย**”

คำว่า “ดึก” และ “ลึก” มีเสียงวรรณยุกต์ เอก และ ตรี ตามลำดับ เป็นเสียงวรรณยุกต์ที่ต่างกัน ทำให้เกิดความไพเราะ แต่หากเราเปลี่ยนคำว่า “รำลึก” เป็น “รู้ลึก” จะเป็นเสียงวรรณยุกต์เดียวกัน ทำให้ความไพเราะหายไป

➤ คำสุทธ่ายของวรรณกรอง นิยมใช้เสียงวรรณยุกต์สามัญ และตรี

ตัวอย่างเช่น “เป็นสตรีมิใช่ชายเสียดยศศักดิ์ จะปลุกกรักรรณหาควรวไม
อันความดีมีอยู่จำ ไร อย่าพอใจรักชั่วให้มัวมอม”

สำหรับวรรณกรองนี้ ห้ามใช้เสียงวรรณยุกต์ร่วมกับคำสุทธ่ายในวรรครับ เช่น ถ้าคำสุทธ่ายในวรรครับเป็นเสียงเอก คำสุทธ่ายในวรรณกรองก็ควรเป็นเสียงตรี เช่น คำว่า “ตก” สัมผัสกับ “ยก” ได้ แต่ สัมผัสกับ “ก” ไม่ได้

➤ คำสุทธ่ายในวรรคส่ง ห้ามใช้เสียงจัตวา นอกนั้นใช้ได้ เสียงที่นิยมใช้กันมากคือ เสียงสามัญ กับเสียงตรี ยังมีข้อควรระวังอีกอย่างหนึ่งสำหรับวรรคส่ง คือ ห้ามลงท้ายด้วยสระเสียงเดียวกันกับคำที่ลงท้ายในวรรครับ และวรรณกรอง เช่น ถ้าวรรครับ และวรรณกรองลงท้ายว่า “สันต์” และ “วรรณ” ก็ไม่ควรลงท้ายวรรคส่งด้วยคำที่สัมผัสกับคำว่า “วรรณ” อาทิคำว่า “พัน” หรือ “บรรณ” เป็นต้น

➤ คำนำ – คำลงท้าย คำนำเป็นลักษณะที่บังคับเฉพาะกลอนบทละคร กลอนดอกสร้อย และสักวา ส่วนคำลงท้ายก็ใช้เฉพาะดอกสร้อยและสักวาเป็นส่วนใหญ่

ข้อควรระวัง

ในการแต่งกลอน หากเรามัวพะงเล็งแต่ลักษณะบังคับของกลอนเพียงอย่างเดียว โดยไม่สนใจในเรื่องความคิด เราก็จะได้แต่เพียง “รูปกาย” ภายนอกของกลอนเท่านั้น ไม่ได้ “หัวใจ” ของกลอนด้วย ดังนั้น เราจึงควรให้ความสำคัญทั้งความคิด และวิธีแต่ง จึงจะได้กลอนที่น่าสนใจ และมีคุณค่า เราจะต้องฝึกคิดในเรื่องต่าง ๆ ให้ได้รวดเร็ว และความคิดนั้นจะต้องแจ่มแจ้งแก่ใจเราก่อน เราจึงจะเขียนกลอนออกมาได้อย่างสมบูรณ์แบบ

ลองทำดู

ให้นักเรียน แต่งกลอนสุภาพ ๒ บท แนะนำตนเอง

การพูด

การพูด เป็นวิธีหนึ่งของการสื่อสาร การถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก หรือความต้องการ ด้วยเสียง ภาษา และกิริยาท่าทาง เพื่อให้ผู้รับฟังรับรู้ เข้าใจได้ตรงตามจุดประสงค์ของผู้พูด การสื่อสารจึงจะบรรลุผลได้

ความหมายของการพูด

การพูด เป็นการสื่อสารด้วยภาษา จากตัวผู้พูดไปยังผู้ฟัง เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นทราบความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของตน รวมทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็น ก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันช่วยให้กิจการต่างๆ ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

องค์ประกอบของการพูด

การพูดมีองค์ประกอบสำคัญอยู่ ๓ ประการ ดังนี้

ผู้พูด

ผู้พูดเป็นผู้ที่จะต้องถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดเห็น ข้อเท็จจริง ตลอดจนทัศนคติของตนสู่ผู้ฟังโดยใช้ภาษาเสียง อากัปกิริยาและบุคลิกภาพของตนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้พูดจะต้องคำนึงถึงมารยาทและคุณธรรม ในการพูดด้วย

สิ่งสำคัญที่ผู้พูดจะต้องยึดไว้เป็นแนวปฏิบัติคือ ผู้พูดจะต้องรู้จักสะสมความรู้ ความคิดและประสบการณ์ที่มีคุณค่า มีประโยชน์ แล้วรวบรวม เรียบเรียงความรู้ ความคิดเหล่านี้ ให้มีระเบียบ เพื่อที่จะได้ถ่ายทอดให้ผู้ฟังเข้าใจได้โดยง่าย แจ่มแจ้ง

การสะสมความรู้ ความคิดและประสบการณ์ ผู้พูดสามารถทำได้หลายทาง เช่น จากการอ่าน การฟัง การสังเกต การกระทำหรือปฏิบัติด้วยตนเอง การสนทนากับผู้อื่นนอกจากนี้แล้ว ผู้พูดจะต้องมีทักษะ ในการพูด การคิด การฟัง และมีความสนใจที่จะพัฒนาบุคลิกภาพอยู่เสมอ ซึ่งจะช่วยให้ผู้พูด เกิดความมั่นใจในตนเอง

สาระหรือเรื่องราวที่พูด

คือ เนื้อหาสาระที่ผู้พูดพูดออกไป ซึ่งผู้พูดจะต้องคำนึงอยู่เสมอว่า สาระที่ตนพูดนั้นจะต้องมีประโยชน์ต่อผู้ฟัง อีกทั้งควรเป็นเรื่องที่ใหม่ ทันสมัย เนื้อหาจะต้องมีความชัดเจน ผู้พูดต้องขยายความคือ ความรู้ที่นำเสนอสู่ผู้ฟังให้มีความกระชับ ซึ่งอาจขยายความด้วยการยกตัวอย่างแสดงด้วยตัวเลข สถิติ หรือยกหลักฐานต่าง ๆ มาอ้างอิง การเตรียมเนื้อหาในการพูดมีขั้นตอน ดังนี้

๑. การเลือกหัวข้อเรื่อง ถ้าผู้พูดมีโอกาสเลือกเรื่องที่จะพูดเอง ควรยึดหลักที่ว่าต้อง เหมาะสมกับผู้พูด คือ เป็นเรื่องที่ผู้พูดมีความรอบรู้ในเรื่องนั้น และเหมาะสมกับผู้ฟังเป็นเรื่องที่ผู้ฟังมีความสนใจ นอกจากนี้จะต้องคำนึงถึงโอกาส สถานการณ์ สถานที่ และเวลา ที่กำหนดให้พูดด้วย

๒. การกำหนดจุดมุ่งหมายและขอบเขตของเรื่องที่จะพูด ผู้พูดจะต้องกำหนด จุดมุ่งหมายในการพูดแต่ละครั้งให้ชัดเจนว่าต้องการให้ความรู้ โน้มน้าวใจหรือเพื่อความบันเทิงเพื่อจะได้เตรียมเรื่องให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย นอกจากนี้ผู้พูดจะต้องกำหนดขอบเขตเรื่องที่จะพูดด้วยว่าจะครอบคลุมเนื้อหาหลักซึ่งมาน้อยเพียงใด

๓. การค้นคว้าและรวบรวมความรู้ ผู้พูดต้องประมวลความรู้ ความคิดทั้งหมดไว้แล้วแยกแยะให้ได้ว่าอะไรคือความคิดหลัก อะไรคือความคิดรอง สิ่งใดที่จะนำมาใช้เป็นเหตุผลสนับสนุนความคิดนั้นๆ และที่สำคัญ ผู้พูดจะต้องบันทึกไว้ให้ชัดเจนว่าข้อมูลที่ได้มานั้น มีที่มาจากแหล่งใด ใครเป็นผู้พูด หรือผู้เขียน ทั้งนี้ผู้พูดจะได้ อ้างอิง ที่มาของข้อมูลได้ถูกต้องในขณะที่พูด

๔. การจัดระเบียบเรื่อง คือ การวางโครงเรื่อง ซึ่งจะช่วยให้การพูดไม่วกวน สับสนเพราะผู้พูดได้จัดลำดับขั้นตอนการพูดไว้อย่างเป็นระเบียบ มีความต่อเนื่อง ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดช่วยให้ผู้ฟังจับประเด็นได้ง่าย การจัดลำดับเนื้อเรื่องจะแบ่งเป็น สามตอน คือ คำนำ เนื้อเรื่องและการสรุป

ผู้ฟัง

ผู้พูดกับผู้ฟังมีความสัมพันธ์กัน โดยผู้พูดต้องเร้าความสนใจผู้ฟังด้วยการใช้ภาษา เสียง กิริยาท่าทางบุคลิกภาพของตน ในขณะที่ผู้ฟังก็มีส่วนช่วยให้การพูดของผู้พูดบรรลุจุดหมายได้โดยการตั้งใจฟัง และคิดตามอย่างมีเหตุผล ก่อนจะพูดทุกครั้งผู้พูดต้องพยายาม ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับผู้ฟังให้มากที่สุด เช่น จำนวนผู้ฟัง เพศ ระดับการศึกษา ความเชื่อและค่านิยม ความสนใจของผู้ฟัง เป็นต้น การวิเคราะห์ผู้ฟังล่วงหน้า นอกจากจะได้นำข้อมูล มาเตรียมการพูดให้เหมาะสมแล้ว ผู้พูดยังสามารถนำข้อมูลนั้นมาใช้ในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ที่อาจจะเกิดขึ้นได้เหมาะสมกับสถานการณ์ด้วย

จุดมุ่งหมายของการพูด

โดยทั่วไปแล้ว การพูดจะมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ ๆ อยู่ ๓ ประการ

๑. การพูดเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ

การพูดเพื่อจุดมุ่งหมายนี้ เราได้ฟังอยู่เป็นประจำไม่ว่าจะเป็นข่าวสารจากวิทยุ โทรทัศน์ หรือจากวงสนทนาในชีวิตประจำวัน มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้ฟังเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ไม่เคยรู้ ไม่เคยมีประสบการณ์หรือมีความรู้ประสบการณ์บ้าง แต่ก็ยังไม่กระจ่างชัด

การพูดประเภทนี้ ได้แก่ การรายงาน การพูดแนะนำ การบรรยาย การอธิบายการชี้แจง ดังตัวอย่างหัวข้อเรื่องที่พูดเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เช่น

- ทำอย่างไรจึงจะเรียนเก่งและประสบความสำเร็จ
- ภัยแล้ง
- ทำไมราคาพืชผลทางการเกษตรจึงตกต่ำ
- งามอย่างไรไทย
- สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ

๒. การพูดเพื่อโน้มน้าวใจ

การพูดเพื่อโน้มน้าวใจ เป็นการพูดที่มีจุดมุ่งหมายให้ผู้ฟังเชื่อและมีความคิดคล้อยตาม ทำหรือไม่ทำตามที่ผู้พูดต้องการหรือมีเจตนา ฉะนั้น ผู้พูดจะต้องชี้แจง ให้ผู้ฟังเห็นว่า ถ้าไม่เชื่อหรือปฏิบัติตาม ที่ผู้พูดเสนอแล้วจะเกิดโทษ หรือผลเสียอย่างไร

การพูดชนิดนี้จะประสบความสำเร็จได้ดีมากน้อยเพียงไรนั้น ขึ้นอยู่กับตัวผู้พูดเองว่ามีบุคลิกภาพดีไหม มีการใช้ถ้อยคำภาษาที่ง่ายแก่การเข้าใจของกลุ่มผู้ฟังใหม่ และที่สำคัญ คือผู้พูดจะต้องมีศิลปะและจิตวิทยาในการจูงใจ ผู้ฟังได้เป็นอย่างดี การพูดเพื่อโน้มน้าวใจ จะเห็นตัวอย่างได้จากการพูดเพื่อหาเสียงในการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นเพื่อเป็นหัวหน้าชั้น ผู้แทนกลุ่ม หรือองค์กรต่างๆ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) หรือการพูดเพื่อรณรงค์ให้ผู้ฟังเลิกบุหรี่ หรือไม่กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น การพูดเพื่อให้ช่วยกันประหยัดการใช้น้ำมัน ไฟฟ้า นอกจากนี้การพูด เพื่อโน้มน้าวใจจะนำไปใช้มากในด้านธุรกิจการขาย การโฆษณาเพื่อให้ผู้คนหันมานิยมใช้หรือซื้อสินค้าคุณ

ตัวอย่างหัวข้อเรื่องที่พูดโน้มน้าวใจ

- บริจาคโลหิตช่วยชีวิตมนุษย์
- มาเลี้ยงลูกด้วยนมมารดาจนแกะ
- ฟังดนตรีเถอะชื่นใจ
- ช่วยทำเมืองไทยให้เป็นสีเขียวดีกว่า
- ออกกำลังกายวันละนิดชีวิตแจ่มใส
- เหมียวบาปมีความหมายเพื่อเด็กยากไร้ในชนบท

๓. การพูดเพื่อความบันเทิง

การพูดเพื่อจุดมุ่งหมายนี้เป็นการพูดที่มุ่งให้ผู้ฟัง เกิดความเพลิดเพลิน รื่นเริง สนุกสนานผ่อนคลายความตึงเครียด ในขณะที่เดียวกันก็แทรกเนื้อหาสาระ ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังด้วยผู้พูด จะต้องเป็นบุคคลที่มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน หน้าตาขี้มยิ้มแจ่มใสไม่เป็นคนเคร่งเครียดเอาจริงจังเกินไป เพราะสิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อการสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองให้เกิดขึ้นได้ ดังจะเห็นได้จากรายการต่างๆ ทางสื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็นวิทยุโทรทัศน์

ตัวอย่างหัวข้อเรื่องที่พูดเพื่อความบันเทิง

- เราจะได้อะไรจากการฟังเพลงลูกทุ่ง
- ทำอะไรตามใจคือไทยแท้
- พูดใครคิดว่าไม่สำคัญ
- ที่ว่ารัก รักนั้นเป็นฉันท

หลักการพูดที่ดี

ผู้พูดที่ต้องการสื่อความเข้าใจกับผู้ฟังให้เกิดความสำเร็จในการส่งสารได้ดั่งนั้นต้องคำนึงถึงหลักการพูดดังต่อไปนี้

๑. การออกเสียงให้ถูกต้องตามหลักภาษา ได้แก่

- การออกเสียงสั้น – ยาว ต่างกัน ความหมายก็ต่างกันไปด้วย เช่น แก้ว – ก้าว , เข้า – ข้าว , เท้า – ท้าว
 - ก้าวเท้าไปเก้าครั้ง
 - เขาเดินเข้าไปรับประทานข้าว
 - เขาบาดเจ็บที่เท้า

๒. การออกเสียงคำหลายพยางค์ให้ถูกต้องตามหลักการออกเสียง

คำบางคำออกเสียงแบบอักษรนำ เช่น

คำริ	อ่านว่า	คำ – ริ
กนก	อ่านว่า	กะ – นก
คำรัส	อ่านว่า	คำ – ริด
ปรอท	อ่านว่า	ปะ – หรอด

ผลิต	อ่านว่า	ผะ – ผลิต
------	---------	-----------

บางคำไม่ใช่ คำสมาส แต่อ่านออกเสียงต่อเนื่องแบบคำสมาส เช่น

พลเมือง	อ่านว่า	พน – ละ – เมือง
เทพเจ้า	อ่านว่า	เทบ – พะ – เจ้า

คำบางคำไม่นิยมออกเสียงให้มีเสียงต่อเนื่อง เช่น

สัปดาห์	อ่านว่า	สัปดาห์ – คา
ค้ายดั้น	อ่านว่า	ค้ายดั้น – คั้น
รสนิยม	อ่านว่า	รค – นิ – ยม
คุณค่า	อ่านว่า	คุณ – ค่า

๓. ออกเสียงคำควบกล้ำ ร, ล, ว หรือเป็นอักษรนำให้ชัดเจนถูกต้อง เช่น

ตราด	อ่านว่า	ตราด	เป็น อักษรควบ
ตลาด	อ่านว่า	ตะ – หลาด	เป็น อักษรนำ
จริง	อ่านว่า	จิง	เป็น อักษรควบไม่แท้

คำต่อไปนี้ออกเสียงแบบควบแท้ทั้งหมด เช่น

ปรับปรุง	เปลี่ยนแปลง	ปลาบปลื้ม
ปลดปล่อย	พร้อมเพรียง	เพราะพริ้ง
แพรวพราว	เพลิดเพลิด	พลุกพล่าน
แกว่งไกว	กว้างขวาง	ไขว่คว้า
คลุกเคล้า	คลาดเคลื่อน	คลอนแคลน

คำบางคำเป็นคำเรียงพยางค์กันไม่ออกเสียงแบบควบกล้ำ เช่น

ปริญญา	ออกเสียงว่า	ปะ – ริน – ยา
ปราชัย	ออกเสียงว่า	ปะ – รา – ไช
ปรัมปรา	ออกเสียงว่า	ปะ – รำ – ปะ – รา
ปรีนิพพาน	ออกเสียงว่า	ปะ – ริ – นิบ – พาน

๔. **ไม่ควรออกเสียงให้ห้วนสั้น ตัดคำ หรือรวบลิ้นจนฟังไม่ชัดเจน โดยเฉพาะ คำหลายพยางค์ เช่น**

มหาวิทยาลัย	ไม่ควรออกเสียงว่า	หมา – ลัย
วิทยาลัย	ไม่ควรออกเสียงว่า	วิด – ลัย
ประกาศนียบัตร	ไม่ควรออกเสียงว่า	ปะ – กาด – บัด
กิโลเมตร	ไม่ควรออกเสียงว่า	กิโล หรือ โล
กิโลกรัม	ไม่ควรออกเสียงว่า	กิโล หรือ โล
สวัสดิ์	ไม่ควรออกเสียงว่า	หวัด – ดี
ประธานาธิบดี	ไม่ควรออกเสียงว่า	ปะ – ธา – นา – ดี
เฉลิมพระชนมพรรษา	ไม่ควรออกเสียงว่า	นะ – เหลิม – ชน – สา

๕. **ไม่ควรใช้ภาษาพูด ภาษาตลาด ภาษาเสื่อมหรือภาษาโฆษณา** ในการพูดกับคนทั่วไป ซึ่งจะทำให้ผู้ฟังเข้าใจยากและไม่เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล เช่น

- สาวคนนั้นจัดอยู่ในวัยเอ๊าะ ๆ
- รัฐธรรมนูญฉบับนี้อยู่ในวัยเด็ก
- นายตำรวจถูกเตะโค้งออกจากพื้นที่
- เขาวิ่งเต้นเพื่อขอย้ายไปในที่เจริญ
- นายตำรวจเดิน ถุก นสพ. คู้ยเบื้องหลัง
- เจ้าหน้าที่บุกคุกล่าปงหาข้อมูลปรับปรุงเรือนจำ

๖. **การออกเสียงคำแผลง ควรออกเสียงให้ถูกต้องตามหลักภาษาและความนิยม เช่น**

ตำรวจ	ออกเสียงว่า	ตำ – หรวด
ผนวช	ออกเสียงว่า	พะ – หนวด
สำเร็จ	ออกเสียงว่า	ล้ำ – เหรีด
ถลก	ออกเสียงว่า	ทะ – หลก
จรวด	ออกเสียงว่า	จะ – หรวด

หลักการพูดที่ดี

๑. การใช้ภาษา ต้องเลือกใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัยของผู้ฟัง
๒. ผู้พูดและผู้ฟังมีจุดมุ่งหมายตรงกัน ผู้พูดมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการสื่อความหมายไปยังผู้ฟังเพื่อให้เข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ผู้ฟังก็มีความตั้งใจฟังสิ่งที่ผู้พูดสื่อความหมายให้
๓. ออกเสียงพูดให้ชัดเจน ดังพอประมาณ อย่าตะโกนหรือพูดค่อยเกินไป

๔. สีนํ้า ทำทางยืมเข็มแจ่มใส เป็นกันเอง ไม่เคร่งเครียด
๕. ทำทางในการอื่น นิ่ง ควรสง่าผ่าเผย การใช้ทำทางประกอบการพูดก็มีความสำคัญ เช่น การใช้มือ นิ้ว จะช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องราวได้ง่ายยิ่งขึ้น
๖. ต้องรักษามารยาทการพูดให้เคร่งครัดในเรื่องเวลาในการพูด พูดตรงเวลาและจบทันเวลา
๗. พูดเรื่องใกล้ตัวให้ทุกคนรู้เรื่อง เป็นเรื่องสนุกสนานแต่มีสาระ และพูดด้วยทำทางและกิริยานุ่มนวล เวลาพูดต้องสบตาผู้ฟังด้วย
๘. ไม่ควรพูดเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา การเมือง โดยไม่จำเป็น และไม่ควรพูดแต่เรื่องของตัวเอง
๙. ไม่พูดคำหยาบ นินทาผู้อื่น ไม่พูดแซงขณะผู้อื่นพูดอยู่ และไม่ชี้หน้าคู่สนทนา

มารยาทในการพูด

การพูดที่ดีไม่ว่าจะเป็นการพูดในโอกาสใด หรือประเภทใด ผู้พูดต้องคำนึงถึงมารยาทในการพูด ซึ่งจะมีส่วนส่งเสริมให้ผู้พูดได้รับการชื่นชมจากผู้ฟัง ซึ่งจะช่วยให้ประสบผลสำเร็จในการพูด มารยาทที่สำคัญของการพูดสรุป ได้ดังนี้

๑. พูดด้วยวาจาสุภาพ แสดงหน้าตาที่ยิ้มแย้มแจ่มใส
๒. ไม่พูดอวดตนข่มผู้อื่น และยอมรับฟังความคิดของผู้อื่นเป็นสำคัญ
๓. ไม่กล่าววาจาเลียดแทง ก้าวร้าวหรือพูดขัดคอบุคคลอื่น ควรใช้วิธีที่สุภาพเมื่อต้องการแสดงความคิดเห็น
๔. รักษาอารมณ์ในขณะที่พูดให้เป็นปกติ
๕. ไม่นำเรื่องส่วนตัวของผู้อื่นมาพูด
๖. หากนำคำกล่าวของบุคคลอื่นมากล่าว ต้องระบุนามหรือแหล่งที่มาเป็นการให้เกียรติบุคคลที่กล่าวถึง
๗. หากพูดในขณะที่ผู้อื่นยังพูดไม่จบ ควรกล่าวคำขอโทษ
๘. ไม่พูดคุยกันข้ามศีรษะผู้อื่น

การเขียนบทพูด

เริ่มต้นด้วยการตอบคำถามให้ชัดในความคิดก่อนว่า “เราต้องการบรรลุเป้าประสงค์ใดจากผู้ฟัง?” และ“ถ้าเราต้องการบรรลุเป้าประสงค์นั้น เราจะวางแผนการสื่อสารด้วยคำพูดของเราอย่างไร?” เป้าหมายที่แจ่มชัดจะช่วยให้เราวางแผนอย่างรอบคอบว่า จะทำอย่างไรให้ไปถึงเป้าหมายนั้น

องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้บทพูดของเราเจ๋งเจ้านั้น จะต้องประกอบไปด้วย ประเด็นนำเสนอที่ชัดเจน คนฟังรู้ทันทีว่าเราต้องการพูดอะไร การดำเนินเรื่องที่มีเหตุมีผล ดึงดูดความสนใจ และที่ขาดไม่ได้คือ อารมณ์ของเราในขณะที่พูดควรเป็นเช่นไร เพื่อเป็นส่วนผสมที่จูงใจอารมณ์ของผู้ฟังให้คล้อยตาม

โดยส่วนใหญ่แล้ว เราอาจแบ่งเนื้อหาที่เราต้องการพูดออกเป็น ๓ ส่วน

ส่วนแรก คือ ส่วนเริ่มต้นหรือส่วนนำ ในส่วนนี้ควรกล่าวถึงหัวข้อของเนื้อหาที่เราจะพูด เพื่อให้ผู้ฟังรู้ว่าเรากำลังจะกล่าวถึงเรื่องใด ขณะเดียวกันเป็นส่วนที่ต้องดึงดูดคนฟัง สร้างความประทับใจให้คนฟังติดตามสิ่งที่เราจะพูด จึงควรมีลูกเล่นโดยอาจเริ่มต้นด้วยการเล่าเรื่องขำขัน เรื่องเล่าจากประสบการณ์ของผู้พูด เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

ประวัติหรือข้อคิดคำคมของบุคคลสำคัญ หรือตัวเลขสถิติที่น่าสนใจ ซึ่งเรื่องเหล่านี้ต้องมีความน่าสนใจ ดึงดูดใจ และที่สำคัญต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงเข้ากับเรื่องที่เราจะกล่าวถึงต่อไปอย่างกลมกลืน

ส่วนที่สอง คือ ส่วนเนื้อหาที่เราต้องการสื่อสาร ตัวอย่างการพูดโน้มน้าวใจ ในส่วนนี้เราจำเป็นต้องพูด “เข้าประเด็น” ไม่ออกนอกเรื่อง ไม่อธิบายเยิ่นเย้อ แต่ต้องพยายามจูงใจผู้ฟังให้เห็นคล้อยตามในสิ่งที่เราพูด ในเหตุผลที่เรานำเสนอให้มากที่สุด ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเตรียมพร้อมอย่างที่ว่า เราต้องการพูดอะไร ควรใช้เหตุผลข้อเท็จจริงอย่างไรจึงน่าเชื่อถือ ควรใช้ภาษาอย่างไร ควรพูดด้วยอารมณ์อะไร จังหวะน้ำเสียง สีหน้าท่าทางควรเป็นอย่างไร เพื่อให้สิ่งที่เราพูดออกไปนั้นจะต้องใจผู้ฟังมากที่สุด สื่อสารความจริงด้วยความจริงใจ การอ้างเหตุผล สถิติข้อเท็จจริง ควรอ้างแหล่งที่มาที่น่าเชื่อถือประกอบด้วย ไม่ควรพูดลอย ๆ อย่างไม่มีหลักฐาน จะทำให้สิ่งที่เราพูดขาดน้ำหนัก ไม่น่าเชื่อถือ ลำดับเนื้อหาให้ต่อเนื่อง ตามหัวข้อที่กำหนดไว้ ขณะเดียวกัน ต้องระวังไม่ให้คนฟังรู้สึกเบื่อหน่าย

ส่วนที่สาม ส่วนสรุป ควรเป็นการตอกย้ำอีกครั้งถึงสิ่งที่เราพูดมาทั้งหมด เพื่อดึงผู้ฟังให้ชัดเจนในประเด็นที่นำเสนอ มุ่งหมายเพื่อให้ผู้ฟังตัดสินใจว่า เห็นด้วยกับเรา เชื่อมั่นในสิ่งที่เราพูด แต่ข้อควรจำที่สำคัญคือ เราควรสรุปสิ่งที่เราพูดไปให้สั้นที่สุด เพื่อมิให้ผู้ฟังเบื่อหน่าย หรืออาจสรุปด้วยการยกตัวอย่าง ข้อคิด คำคม หรือตั้งคำถามทิ้งท้ายที่น่าสนใจก็ได้

ตัวอย่างในการพูดเพื่อโน้มน้าวใจนั้นเปรียบเหมือนการแสดง ผู้พูดนั้นไม่เพียงแสดงออกด้วยถ้อยคำ การใช้ภาษาที่สละสลวย เหตุผลที่จูงใจ แต่ยังต้องผสมผสานไปพร้อมกับอารมณ์ สีหน้าและท่าทางประกอบที่สามารถจูงใจผู้ฟังให้คล้อยตามได้มากที่สุด

การเขียนเรื่องสั้น

เรื่องสั้นเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่ง ได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตกมีความยาวประมาณ ๑๐๐๐-๑๐๐๐๐ คำ ผู้เขียนเขียนขึ้นโดยใช้จินตนาการของตนเองอย่างสมจริงสมจัง มีขนาดสั้น ตัวละครไม่มาก ดำเนินเรื่องด้วยความรวดเร็วและมีจุดมุ่งหมายเดียวโดยอาศัยศิลปะการเขียนที่ชวนให้น่าอ่านและมีคิธรรมแทรก

ลักษณะเรื่องสั้นที่ดี ควรมีลักษณะดังนี้

๑. ต้องมีพฤติกรรมอันสำคัญอันเป็นต้นเรื่องแต่เพียงอย่างเดียว
๒. ต้องมีตัวละครที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในท้องเรื่องแต่เพียงตัวเดียว
๓. ต้องมีจินตนาการหรือมโนภาพให้ผู้อ่านคล้อยตามไปด้วย
๔. ต้องมีพล็อตหรือการผูกเค้าเรื่องให้ผู้อ่านฉงนหรือสนใจ
๕. ต้องมีความแน่นหรือเขียนอย่างรัดกุม
๖. ต้องมีการจัดรูป ลำดับพฤติกรรมให้มีชั้นเชิงชวนอ่าน
๗. ให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์หรือความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่ง

ชนิดของเรื่องสั้น

การเขียนเรื่องสั้น แยกเป็นประเภทต่างๆได้ดังนี้

๑. ชนิดผูกเรื่อง (plot Story) คือเรื่องสั้นที่มีโครงเรื่องซับซ้อนและจบลงในลักษณะที่ผู้อ่านคาดไม่ถึง
๒. ชนิดเพ่งเล็งที่จะแสดงลักษณะของตัวละคร (Character Story) คือเรื่องสั้นที่เน้นตัวละครเป็นใหญ่หรือเน้นให้ตัวละครเป็นผู้เล่าเรื่องหรือดำเนินเรื่อง โดยต้องการแสดงลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งของตัวละครเป็นสำคัญ

๓. ชนิดถือเป็นฉากเป็นสำคัญ (Atmosphere Story) คือ เรื่องสั้นที่ผู้เขียนบรรยายฉากหรือสถานที่หรือแห่งนั้น ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึก ทำให้ผู้เกิดความรู้สึกคล้อยตามอารมณ์และและความคิดของตัวละคร

๔. ชนิดที่แสดงแนวความคิดเห็น (Theme Story) คือ เรื่องที่ผู้เขียนมีอุดมคติหรือต้องการชี้ให้เห็นข้อคิดหรือสังขรณ์ของชีวิต

นอกจากนี้ อ.ฐะปะนีย์ นาครทรรพ ได้เสนอหลักการเขียนเรื่องสั้นไว้ว่า “พึงประสบการณ์อ่านให้มาก นึกอยากเขียน เพียรฝึกฝน สนใจมนุษย์ จุดหมายเด่น พื้นภาษา หาเชื้อเพลิง และสำเร็จอารมณ์”

วิธีเขียนเรื่องสั้น

วิธีเขียนเรื่องสั้นให้น่าอ่านชวนให้ติดตามควรมีรายละเอียดต่อไปนี้คือ

๑. **เค้าโครงเรื่อง (plot)** คือ การสร้างเหตุการณ์หนึ่งขึ้นมาเริ่มเรื่องและจบเรื่อง การสร้างโครงเรื่องนี้มีหลัก ๓ ประการคือ

- โครงเรื่องต้องมีความสับสนวุ่นวาย มีปัญหาต้องแก้ไข มีการผูกปมที่ซับซ้อน
- ในการดำเนินเรื่อง จะไม่ราบรื่น หากแต่ต้องมีอุปสรรคทำให้เรื่องสนุก หรือมีเหตุการณ์ที่ทำให้ผู้อ่านรอคอยต่อไป

- ปมนั้นค่อยๆคลี่คลาย จนถึงจุดสุดยอดของเรื่อง (climax) เป็นการจบหรือปิดเรื่อง

๒. ตัวละคร

- สร้างตัวละครให้สมจริง
- การแสดงอุปนิสัยของตัวละครอาจบรรยายหรือเป็นบทที่ตัวละครพูดเอง
- การแสดงอุปนิสัยของตัวละครต้องสอดคล้องต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มเรื่องจนจบเรื่อง
- ตัวละครไม่มากเกินไป

๓. **ฉาก** หมายถึง สถานที่หรือสิ่งแวดล้อม รวมทั้งบรรยากาศต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตัวเรื่อง

- เลือกฉากให้เหมาะสมกับเรื่อง และดำเนินเรื่องตามบรรยากาศที่ถูกต้อง
- ผู้เขียนต้องเขียนฉากที่ตนรู้จักดีที่สุด เพราะจะได้ภาพที่แจ่มชัด

๔. บทสนทนา

- ไม่พูดนอกเรื่อง
- เป็นคำพูดนอกเรื่อง
- เป็นคำพูดง่ายต่อการเข้าใจ เหมาะสมแก่ฐานะของตัวละคร
- รู้จักหลีกคำ ไม่ใช่คำซ้ำซาก

๕. **การเปิดเรื่อง** เป็นหัวใจของการเขียนเรื่อง เพราะจะทำให้ผู้อ่านติดตามต่อไปหรือไม่ ขึ้นอยู่กับวิธีการเปิดเรื่อง ซึ่งมีอยู่หลายวิธี คือ

- สร้างเหตุการณ์หรือการกระทำให้เกิดความสนใจ น่าตื่นเต้น
- เปิดเรื่องโดยใช้บทสนทนาที่มีถ้อยคำแปลกในความหมายและเนื้อเรื่อง ก่อให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นอยากติดตามเรื่องต่อไป

- เปิดเรื่องโดยการพรรณนา พรรณนาฉาก หรือบรรยายฉากที่ชวนให้ผู้อ่านสนใจ
- ๖. **การดำเนินเรื่อง** ต้องคำนึงถึงคือ
 - ควรดำเนินเรื่องไปสู่จุดหมายโดยเร็ว
 - ปมของเรื่องควรมีความขัดแย้ง ๑ แห่ง แล้วค่อยๆคลายปมทีละน้อย สมดังความปรารถนาของผู้อ่านที่รอคอย
- ๗. **การปิดเรื่อง** เป็นตอนที่สำคัญที่สุด ผู้อ่านจะทราบว่าเรื่องจะจบลงอย่างไร ซึ่งเป็นจุดสุดยอดของเรื่อง คือ
 - จบลงโดยที่ทำให้ผู้อ่านประหลาดใจ คาดไม่ถึง
 - จบลงด้วยความสมปรารถนา หรือสิ้นหวังอย่างใดอย่างหนึ่ง

ในการเขียนเรื่องสั้นนั้น จะเลือกเขียนในแนวใดก็ได้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความรู้และอารมณ์ของแต่ละคนที่จินตนาการ ซึ่งมีความแตกต่างกันไป โดยไม่จำเป็นต้องยึดหลักการเขียนเรื่องสั้นเป็นแบบแผนนัก ขึ้นอยู่กับผู้เขียนว่าจะมีแนวคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆขึ้น อันเปรียบเสมือนเอกลักษณ์ของตนเองมากกว่า

องค์ประกอบ

๑. **Theme** มันหมายถึงสิ่งที่เรื่องของคุณต้องการจะบอกบางสิ่งบางอย่างที่อาจให้แง่คิด หรือ แสดงความเห็นของคนเขียน คุณไม่จำเป็นต้องเทศน์ หรือสอน อธิบายให้กับคนอ่านว่าเรื่องมันมีคุณธรรมเพียงใด คนอ่านจะเรียนรู้จากเรื่องที่เขียนเอง

๒. **Plot** เพื่อให้คนอ่านคงความสนใจคุณต้องมีพล็อตเรื่อง ความขัดแย้งหรือการต่อสู้ดิ้นรนของตัวละครเอกที่เขาต้องเอาชนะ ไม่ว่าจะการต่อสู้จะเป็นระหว่างคนกับคน หรือเป็นการต่อสู้ของจิตใจตัวเอง ตัวละครเอกจะต้องชนะ หรือสูญเสียด้วยตัวของเขาเอง ไม่ใช่จากความช่วยเหลือของคนอื่น ความขัดแย้งจะเป็นสิ่งนำเรื่องให้เดินต่อถึงไคลแมกซ์ จบเรื่อง

๓. **โครงสร้างของเรื่อง** จะใช้มุมมองแบบบุคคลที่ ๑ หรือบุคคลที่ ๓ (แบบบุคคลที่ ๑ เล่าแบบคนเล่าอยู่ในเหตุการณ์หรือเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นกับเขาเองใช้คำแทนตัวว่า ฉัน ผม ข้าพเจ้า แบบบุคคลที่ ๓ ควรจะใช้มุมมองของตัวละครสำคัญเป็นคนเล่า)

๔. **ตัวละคร** สร้างตัวละครที่เหมาะสม และน่าสนใจ ทำให้คนอ่านอยากรู้เรื่องของเขา

๕. **เลือกจะทำให้เรื่องเกิดขึ้นที่ไหน และเมื่อไหร่**

๖. **ใช้บทพูดให้เร้าใจ กินใจ** แสดงตัวตนของตัวละครได้อย่างเหมาะสม

๗. **การเล่าเรื่องและการบรรยาย** ให้บอกแต่สิ่งที่จำเป็นใช้เป็นประโยชน์ในเรื่อง อย่าเยิ่นเย้อ เพราะเรื่องสั้นจะจำกัดความยาวของเรื่อง (วิธีจะรู้ว่ามีประโยชน์หรือไม่ให้ลองตัดทิ้งคำหรือประโยคนั้นๆออกไป แล้วดูว่ายังสร้างความเข้าใจให้กับคนอ่านหรือไม่ ถ้าคนอ่านเข้าใจและสามารถจินตนาการได้ก็เอาออกไปเลย ยกเว้นช่วงตอนที่ต้องการพรรณนาหรือบรรยายความ)

๘. **จะให้ดีในเรื่องสั้น ควรจะมุ่งไปที่ จุดขัดแย้ง เพียงอย่างเดียว** ที่ตัวละครสำคัญต้องเอาชนะ

การเริ่มต้นสร้างเรื่องอย่างง่าย ๆ

- หาตัวละคร

- ใส่ความต้องการบางอย่างให้ตัวละคร (พอใจหรือไม่พอใจในสถานภาพของตัวเอง)
- เติมอุปสรรค หรือปัญหา ที่ขัดขวางไม่ให้ตัวละครไปถึงความต้องการนั้น
- บีบคั้นตัวละครด้วยความยากลำบากหรือความผิดพลาดที่มากขึ้น
- พาตัวละครออกมาจากสถานการณ์นั้น ๆ ด้วยความสามารถของเขาเอง หรือการคลี่คลายด้วยวิธีอื่น
- จบเรื่อง

ตัวอย่าง

- สร้างตัวละคร A ให้น่าสนใจด้วยบุคลิกลักษณะ การกระทำ นิสัย หรืออื่น ๆ
- ทำให้สถานภาพเขาเปลี่ยนไป ไม่ว่าจะเป็นจากอะไรก็ได้ ฝนตก รถติด เมียหย่า พ่อตาย ตกงาน (โดยมากมักจะเป็นเรื่องร้าย ๆ)
- ต้องมีเวลาจำกัด ในการที่จะแก้ไขเรื่องเลวร้ายที่เกิดขึ้นเพื่อบีบให้เรื่องเข้มข้น เช่น เมียจะคลอดแต่รถติด ต้องปลดชนวนระเบิดให้ได้ภายใน ๒๐ นาที ต้องบอกเรื่องสำคัญต่อตำรวจภายในคืนนี้ ฯลฯ
- สถานการณ์นั้นต้องมีผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร A อย่างใหญ่หลวงที่จะทำให้เขาเป็นตาย หรือระเบิดอารมณ์ออกมาได้พอกัน
- สร้างตัวละคร B พร้อมทั้งบุคลิกลักษณะ นิสัย หรืออื่น ๆ
- จุดชนวนความลึกลับ หรือความสงสัยให้กับคนอ่าน ในขณะที่ตัวละครพอจะเข้าใจในบางสิ่งบางอย่างในเรื่องแล้วแต่คนอ่านยังไม่รู้โดยตรง
- สร้างความต้องการที่แตกต่างกันระหว่างตัวละคร เช่น A ต้องการไปต่อ แต่ B ให้หยุดรอ
- ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง A และ B ที่แสดงออกมา ไม่ใช่ใครคนเดียว
- A พยายามหาทางแก้ไขในปัญหา
- สถานการณ์บิดเบือน ไม่เป็นอย่างที่คาดหมาย
- เรื่องเริ่มเลวร้ายลง เวลาหมดไปเรื่อย
- จุดวิกฤต ต้องเลือกตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง
- ผลสุดท้าย

ข้อแนะนำ

๑. เกะติดกับขนาดที่จำกัดของแบบในการเขียนเรื่องสั้น โดยทั่วไปจะมีความจำกัดของกรอบและตัวละคร บทพูดมีพลังสูงจากสถานที่ที่ต้องการ แต่ไม่จำเป็นต้องอธิบายรายละเอียดมาก หลีกเลี่ยงพล็อตย่อย
๒. การเปิดเรื่องไม่แน่นอนตายตัว ว่าเป็นการบรรยาย และการสังเกตประจำ ยกเว้นการบรรยายนั้นจะแสดงถึงสิ่งที่ถูกรบกวนในขณะนั้น ก่อนที่การกระทำจะร้อนขึ้น แต่อย่าให้มากนัก
๓. เริ่มเรื่องสั้นด้วยกระตุ้นเหตุการณ์ ที่ชักจูงไปสู่ความเข้มข้น เรื่องสั้นจำเป็นต้องเสนอบางสิ่งบางอย่างที่สร้างความรู้สึกให้กับคนอ่าน ให้คนอ่านร่วมความรู้สึกไปกับตัวละครร่วมเห็นอกเห็นใจไปกับตัวละครด้วย
๔. เรื่องสั้นควรจะถูกเล่าจากมุมมองของคน ๆ คนเดียว นอกจากคุณจะมีประสบการณ์ในการเขียนมากไปกว่านี้
๕. เหมือนเรื่องแต่งประเภทอื่นที่ต้องให้ตัวละคร คืบหน้าหรือลอยคอท่ามกลางความเลวร้าย หรือมีทางเลือกที่ย่ำแย่พอกัน

๖. จัดเกล้าไอดีชของคุณเกี่ยวกับชุดของเหตุการณ์ที่ตัวละครแสดงหรือพูดออกมา และเหตุการณ์นั้นต้องเผยให้คนอ่านรู้ในเวลาที่เป็นจริง

๗. อย่ายึดเชื้อในตอนจบ

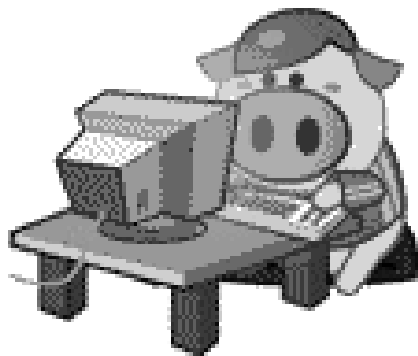
๘. โดยทั่วไปเรื่องสั้นมักจะเกี่ยวกับ ความขัดแย้ง การตัดสินใจ หรือการค้นพบ มันต้องมีสิ่งสำคัญเป็นประเด็นหลักสำหรับตัวละครเอก พล็อตขัดแย้งต้องถูกวางเพื่อให้ตัวละครอื่นเป็นตัวขัดขวาง และเผชิญหน้าในตอนไคลแมกซ์ ถ้าไคลแมกซ์ของเรื่องสั้นมีตัวละครเอกกำลังตัดสินใจ การตัดสินใจนี้ต้องห่างจากการเข้าถึงผลที่จะตามมาภายหลัง ถ้าเรื่องจบลงด้วยตัวละครค้นพบความจริงบางอย่าง ความจริงนี้ควรจะเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตของตัวละครเปลี่ยนไป

เคล็ดลับเมื่อจะเขียนเรื่องสั้น

- ให้มีตัวละครในเรื่องน้อยที่สุด
- ร่างรายการถึงตัวละคร และ สิ่งที่คุณอยากจะให้เกิดในเรื่องอย่างสั้น ๆ
- ในแผนการเขียนของคุณ ต้องเตรียมย่อหน้าที่จะเสนอมานก สถานที่ และการแนะนำตัวละครให้คนอ่านรู้จัก
- การเปิดเรื่องของคุณต้องมีผลกระทบต่อใจคนอ่าน
- หัวใจสำคัญต้องรู้ว่าเรื่องของคุณเกิดที่ไหน เกี่ยวกับอะไร และมุ่งไปสู่ประเด็นนั้น อย่าไ้อ้ออกนอกเรื่องในสิ่งไม่จำเป็น

• บทสรุปเรื่องในสองสามย่อหน้าสุดท้ายต้องขมวดทุกอย่างเข้าด้วยกัน และต้องตอบข้อสงสัยที่คุณเปิดประเด็นเอาไว้

- คุณอาจจะหักมุมในตอนจบ เพื่อสร้างสิ่งที่คาดไม่ถึงให้กับคนอ่าน
- เขียนให้ตรงประเด็นและเรียบง่ายที่สุด

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ประโยค

ในการสื่อสารนั้นส่วนมากเราพูดหรือเขียนประโยค อาจสั้นบ้าง ยาวบ้าง แล้วแต่เนื้อความที่กล่าว ประโยคที่มีความอันบริบูรณ์เพียงความเดียว เราเรียกว่า **ประโยคความเดียว** บางประโยคมีความบริบูรณ์มากกว่าหนึ่งความ โดยมีคำเชื่อมระหว่างประโยคย่อย ประโยคที่กล่าวมานี้บางที่เป็น**ประโยคความรวม** บางที่เป็น**ประโยคความซ้อน** คำเชื่อมระหว่างประโยคย่อยเรียกว่า **คำสันธาน**

ประโยคความรวม (อเนกกรรประโยค)

ประโยคความรวมเป็นประโยคที่มีเนื้อความของประโยคความเดียวมารวมกันตั้งแต่ ๒ ประโยคขึ้นไป โดยมีคำสันธานเป็นเครื่องเชื่อม หรือเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรวม แบ่งตามเนื้อความเป็น ๔ ประเภท ดังนี้

๑. ประโยคความรวมที่มีเนื้อความ _____ (อเนกานกรรประโยค)

เนื้อความอาจคล้ายตามกันตามกาลเวลา ตามการกระทำ หรือตามสัญญาณก็ได้ สันธานที่มักใช้คือ ...แล้วจึง..., ครั้น...จึง..., แล้ว...ก็..., พอ...ก็..., และ, ทั้ง ... และ ..., ฯลฯ

ตัวอย่าง พอผมมาถึงเขาก็ไปพอดี

เราเดินทางขึ้นไปถึงยอดภูกระดึงแล้ว ก็รู้สึกหายเหนื่อยเป็นปลิดทิ้ง

ทีมฟุตบอลโรงเรียนเราชนะเลิศและได้รับคำชมเป็นอย่างมาก

ละครเรื่องนี้ทั้งคนเล่นและคนดูต่างสนุกสนานพอๆกัน

พ่อกับแม่ไปตลาดนัด

๒. ประโยคความรวมที่มีเนื้อความ _____ (พยติกรรประโยค)

เนื้อความจะขัดแย้งกัน มักใช้คำเชื่อมว่า “แต่, แต่ว่า, แต่ทว่า, แม้, แม้...ก็”

ตัวอย่าง เราเดินทางขึ้นไปถึงยอดภูกระดึงแล้ว แต่ไม่รู้สึกเหนื่อยแม้แต่น้อย

ทีมฟุตบอลโรงเรียนเราชนะเลิศ แต่ทว่าไม่ได้รับคำชมเชย

ละครเรื่องนี้คนดูสนุกมาก แต่คนเล่นเหนื่อยเหลือเกิน

พ่อไปตลาดนัดแต่แม่ไม่ได้ไป

๓. ประโยคความรวมที่มีเนื้อความ _____ (วิกลปรนกรรประโยค)

เนื้อความจะให้เลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง สังเกตจากการใช้สันธาน หรือ, หรือ...ก็, ไม่...ก็

ตัวอย่าง เราอาจขับรถยนต์ หรือนั่งรถทัวร์ไปเชียงใหม่ก็ได้

ง่วงก็นอนเสีย หรือไม่ก็ลุกขึ้นล้างหน้า

ไม่ตำรวจก็ผู้ร้าย ต้องตายกันไปข้างหนึ่ง

**** หมายเหตุ :** ประโยคความรวมที่ใช้ หรือ เป็นตัวเชื่อมนี้ อาจจะเป็นประโยคคำถามได้ ต้องการคำตอบอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดให้เลือกในประโยค เช่น คุณจะซื้อตัวหนังสือชั้นที่ ๑ หรือชั้นที่ ๒

๔. ประโยคความรวมที่มีเนื้อความ _____ (เหตุวนเนกรรณประโยค)

เนื้อความจะคล้ายกับประโยคย่อยตามกัน แต่เป็นการคล้อยตามที่เป็นเหตุเป็นผลกัน มักใช้คำเชื่อมว่า “เพราะ , เพราะว่า, เพราะ...จึง..., เนื่องจาก , สาเหตุจาก ...” เป็นต้น

ตัวอย่าง **เหตุเพราะ**รถเสีย เราจึงต้องนั่งรถเมย์ไปโรงเรียน

เพราะเรนอนดึก จึงทำให้่วงในชั่วโมงเรียน

เขาไม่มาโรงเรียนเนื่องจาก ง่วงนอน

**** หมายเหตุ :** ประโยคความรวมที่เป็นเหตุเป็นผลกันนี้ สามารถนำเหตุหรือผลขึ้นต้นประโยคก่อนก็ได้ ขึ้นอยู่กับคำเชื่อมที่เลือกใช้ให้ถูกต้อง

ลับสมอง ทดลองความรู้

ประโยคความรวม	ประโยคย่อย	คำเชื่อม
๑. อ้อยทำสวนครัวและร้องเพลงเบาๆ	- อ้อยทำสวนครัว - อ้อยร้องเพลงเบา ๆ	และ
๒. เธอกับฉันต้องรับผิดชอบในเรื่องนี้	- เธอต้องรับผิดชอบในเรื่องนี้ - ฉันต้องรับผิดชอบในเรื่องนี้	กับ
๓. ฉันกินข้าวบ้านป้าแล้วไปกินขนมบ้านยาย	- ฉันกินข้าวบ้านป้า - (ฉัน) ไปกินขนมบ้านยาย	แล้ว
๔. หลานช่วยพยาบาล อาจึงหายป่วยเร็ว	- -	
๕. พ่อได้ลมทุ่ง เราก็หายเพลีย	- -	
๖. สมศักดิ์เป็นนักรบแต่สมชายเป็นนักร้อง	- -	
๗. พี่ตื่นเช้าแต่น้องตื่นสาย	- -	
๘. เขาเป็นคนฐานะไม่ดีนักแต่ไม่เคยทุจริตต่อหน้าที่สักครั้งเดียว	- -	
๙. เรายินดีช่วยเหลือแต่เขาไม่ยอมรับ	- -	
๑๐. วีระเห็นช่องทางรวยล้นแต่ทว่าเขาไม่กล้าเสี่ยง	- -	
๑๑. เธอเลือกเล่นละครหรือเล่นกีฬา	- -	
๑๒. บิดาหรือมารดาของผู้เยาว์ลงชื่อแทนผู้เยาว์ได้	- -	
๑๓. เขาจะลงทุนคนเดียวหรือจะเข้าหุ้นกับเพื่อน	- -	
๑๔. กว่าถั่วจะสุก งาก็ไหม้	- -	
๑๕. น้ำไหลบ่าอย่างรวดเร็ว แต่ข้าวในนาก็ไม่เสียหายมากนัก	- -	

** เพราะฉะนั้นจากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่า ประโยคความรวม ก็ คือ _____

** เราเรียกประโยคความเดียวแต่ละประโยคที่เป็นส่วนประกอบของประโยคความรวมว่า _____

ประโยคความซ้อน (สังกรประโยค)

ประโยคความซ้อนเป็นประโยคที่มีเนื้อความของประโยคความเดียวมารวมกัน ประกอบด้วย ประโยคหลัก (मुख्यประโยค) และ ประโยคย่อย (อนุประโยค) ซึ่งประโยคย่อยอาจเป็นส่วนหนึ่งของประธานหรือกรรมในประโยคก็ได้ หรือ อาจขยายคำใดคำหนึ่งในประโยคหลักก็ได้ ประโยคความซ้อนแบ่งออกเป็น ๓ แบบ ได้แก่

แบบที่ ๑ ประโยคความซ้อนที่ประกอบด้วยประโยคหลัก และประโยคย่อยที่ทำหน้าที่เหมือนคำนาม (นามานุประโยค) ซึ่งทำหน้าที่เป็นประธาน เป็นกรรม หรือเป็นส่วนเติมเต็มของประโยค ซึ่งอาจ ไม่ปรากฏคำเชื่อม ได้เช่นกัน (ประกอบอยู่ในคำนามเป็นกลุ่มคำนาม)

ลับสมอง ทดลองความรู้

ประโยคความซ้อน	ประโยคหลัก	ประโยคย่อย	คำเชื่อม	หน้าที่ของประโยคย่อย
๑. คนไม่ทำงานเป็นคนเกียจคร้าน	คน...เป็นคนเกียจคร้าน	คนไม่ทำงาน	-	ประธาน
๒.คนทะเลาะกันก่อความรำคาญให้เพื่อนบ้าน	คน...ก่อความรำคาญให้เพื่อนบ้าน	คนทะเลาะกัน	-	ประธาน
ประโยคความซ้อน	ประโยคหลัก	ประโยคย่อย	คำเชื่อม	หน้าที่ของประโยคย่อย
๓. ฉันไม่ชอบคนเอาเปรียบผู้อื่น	ฉันไม่ชอบคน...	คนเอาเปรียบผู้อื่น	-	กรรม
๔. ครูสอนให้ศิษย์ทำการบ้านภาษาไทย	ครูสอน...	ศิษย์ทำการบ้าน	ให้	กรรม
๕. เขาเล่าว่าไปเที่ยวทางเหนือสนุกมาก	เขาเล่า...	เขาไปเที่ยวทางเหนือ สนุกมาก	ว่า	กรรม
๖. คนหลายคนเป็นคนขี้ขลาด	คนหลายคนเป็น...(คน)	คนขี้ขลาด	-	ส่วนเติมเต็ม
๗. ฉันรังเกียจผู้ชายไม่รับผิดชอบ				
๘. เธอประหลาดตนเองเช่นนี้เป็นเรื่องเป็นเรื่องไม่เหมาะสม				
๙. พ่อทะเลาะกับแม่เป็นปัญหาร้ายแรงของลูก				

แบบที่ ๒ ประโยคย่อยในประโยคความซ้อนแบบนี้จะทำหน้าที่เป็น**บทขยายคำนามหรือคำสรรพนาม** ซึ่งสามารถเป็นส่วนขยายประธาน ขยายกรรม ขยายกริยาประกอบในประโยคหลักได้ และมีประพันธสรรพนาม “ผู้ ที่ ซึ่ง อัน” เป็นตัวเชื่อม

ลับสมอง ทดลองความรู้

ประโยคความซ้อน	ประโยคหลัก	ประโยคย่อย	คำเชื่อม	หน้าที่ของประโยคย่อย
๑. เราเห็นภูเขาซึ่งมีถ้ำอยู่ข้างใต้	เราเห็นภูเขา	(ภูเขา)มีถ้ำอยู่ข้างใต้	ซึ่ง	ขยายกรรม
๒. คนที่ประพฤติดีย่อมมีความเจริญในชีวิต	คน...ย่อมมีความเจริญในชีวิต	(คน)ประพฤติดี	ที่	ขยายประธาน
๓. เราหวงแหนแผ่นดินไทยอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของเรา	เราหวงแหนแผ่นดินไทย	(แผ่นดินไทย)เป็นบ้านเกิดเมืองนอนของเรา	อัน	ขยายกรรม
๔. ครูซึ่งใกล้ชิดกับนักเรียนมาก ย่อมทราบอุปนิสัยนักเรียน	ครูย่อมทราบอุปนิสัยนักเรียน	(ครู)ใกล้ชิดกับนักเรียนมาก	ซึ่ง	ขยายประธาน
๕. คนแก่ที่ไม่มีความรู้ย่อมไม่เข้าใจโลกปัจจุบัน				
๖. เขาสำเร็จการศึกษาในปีนี้น้ำท่วมใหญ่				
๗. บ้านของฉันที่ทาสีฟ้ามีอายุเกือบ ๗๐ ปีได้				
๘. คนฉลาดย่อมเข้าใจโลกซึ่งหมุนเวียนเปลี่ยนไปได้ดี				

แบบที่ ๓ ประโยคย่อยในประโยคความซ้อนแบบนี้จะทำหน้าที่เป็น**บทขยายคำกริยา หรือคำวิเศษณ์ที่ประกอบในประโยคหลัก** โดยประโยคย่อยอาจช่วยบอกลักษณะ บอกเวลา บอกสถานที่ บอกเหตุผล หรือบอกความเปรียบของคำที่ถูกขยายก็ได้ มักมีคำเชื่อมว่า “เมื่อ จน เพราะ ตาม ราวกับ ให้ กว่า ระหว่าง เพราะเหตุว่า เหมือน ดุจดัง เสมือน...” กล่าวคือประโยคย่อยๆนั้นทำหน้าที่เหมือนคำวิเศษณ์นั่นเอง

ลับสมอง ทดลองความรู้

ประโยคความซ้อน	ประโยคหลัก	ประโยคย่อย	คำเชื่อม	หน้าที่ของประโยคย่อย
๑. เขามองหน้าเมื่อฉันถาม	เขามองหน้า(ฉัน)	ฉันถาม (เขา)	เมื่อ	ขยายกริยา บอกเวลา
๒. ครูอนุญาตให้ฉันออกนอกห้องเรียน	ครูอนุญาต (ฉัน)	ฉัน ออกนอกห้องเรียน	ให้	ขยายกริยา (อนุญาต)
๓. เด็ก ๆ กลับไปเมื่องานเลิกแล้ว	เด็ก ๆ กลับไป	งานเลิกแล้ว	เมื่อ	ขยายกริยา บอก เวลา
๔. นายอำเภอทำงานหนักจนป่วยไป หลายวัน	นายอำเภอทำงานหนัก	(นายอำเภอ)ป่วยไป หลายวัน	จน	ขยายกริยา บอก ผลกริยา
๕. เขาทำท่า รวากับเขาเป็นเจ้าของบ้าน	เขาทำท่า	(เขา)เป็นเจ้าของบ้าน	ราวกับ	ขยายกริยา บอกลักษณะ
๖. เขาพูดให้ฉันเข้าใจผิด				
๗. พี่ทำงานเรียบร็อยกว่าน้อง				
๘. คนเจ็บกินยาตามหมอสั่ง				
๙. เขาอ่านหนังสือพิมพ์ระหว่างที่นั่งรอ เพื่อน				
๑๐. วันนี้หัวหน้าไม่มาเนื่องจากเขาเป็น ไข้หวัด				
๑๑. เขาอนตัวสั่นเพราะกลัวเสียงปืน				

ลับสมอง ทดลองความรู้

ประโยคความซ้อน	ประโยคหลัก	ประโยคย่อย	คำเชื่อม	หน้าที่ของประโยคย่อย
๑. ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ชอบฟังนิทานของลุง				
๒. แม้เขาจะไม่ร่ำรวย เขาก็ทำบุญอยู่เสมอ				
๓. เขาหวังผลกำไรจากการค้าขาย แต่แล้วเขาก็ ขาดทุน				

๔. เขาต้องไปหัดพิมพ์ดีด มิฉะนั้นทางบริษัทจะไม่จ้างเขา				
๕. เธอตกลงใจจะไปโคราชหรืออุดรธานี				
๖. พ่อเด็ก ๒ คนนั้นช่วยกันดับไฟอย่างแข็งขัน ไฟก็ดับ				
๗. พอร์รเมล์เล็กจอด เด็กๆ ก็รับลงจากรถทันที				
๘. พอฉันไม่ได้ข่าวจากเขา ฉันก็ไปตามถึงบ้าน				
๙. ฉันชอบเด็กที่พูดความจริง				
๑๐. เขาไปกับเพื่อนที่ไว้ใจได้				
๑๑. พวกเด็กๆ คิดถึงบ้านอันเป็นที่รัก				
๑๒. นักวิทยาศาสตร์ค้นพบธาตุอย่างหนึ่งที่ไม่มีการรู้จักมาก่อน				
๑๓. ผู้ปกครองมารับเด็กเมื่อโรงเรียนเลิก				
๑๔. พวกเด็กๆ สนุกมากจนลืมคำสั่งของแม่				
๑๕. ตำรวจแนะนำให้เนตรนรีช่วยงานจราจร				
๑๖. เขาพูดภาษาอังกฤษได้คล่องเพราะฝึกฝนตนเองอยู่เป็นนิจ				
๑๗. ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ข้าราชการแต่งเครื่องแบบ				
๑๘. นักเรียนที่ดีต้องขยันทำการบ้านเมื่อครูสั่ง				
๑๙. ถ้านักเรียนทำข้อสอบได้ ครูจะเลี้ยงพิชซ่า				
๒๐. การวิ่งทำให้เขาได้รับการยอมรับจากทุกคน				

ประโยคที่มีส่วนขยาย

การขยายประโยคนั้น มีทั้งการขยายในภาคประธาน และภาคแสดง เพื่อให้ประโยคละเอียดกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อให้ความหมายของประโยคชัดเจนยิ่งขึ้น แต่ในกรณีที่เห็นว่าการขยายประโยคจะทำให้เข้าใจยากแล้ว ควรหลีกเลี่ยง เปลี่ยนเป็นขึ้นประโยคใหม่ดีกว่า

ส่วนขยายประธาน

เราต้องการบอกรายละเอียดเกี่ยวกับประธานในประโยคให้ได้ใจความชัดเจนยิ่งขึ้น ก็อาจขยายประธานได้ด้วย คำ กลุ่มคำ หรือประโยค อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างประกอบกันก็ได้ ตัวอย่าง

สมมติว่าผู้พูดตั้งใจจะกล่าวว่า

- **นักเรียนออกเดินทางไปแล้ว**

เมื่อเกิดความคิดขึ้นว่า ผู้ฟังคงไม่ทราบว่านักเรียนที่ไหนหรือกลุ่มใด ไปไหน ถ้าพูดเพียง นักเรียน ลอยๆ ต้องหาคำมาขยายประธาน คือ นักเรียน และขยายกริยา คือ ออกเดินทางไป ให้ชัดเจนขึ้น เป็น

- **นักเรียนชายของโรงเรียนเราออกเดินทางไปแล้ว**

หรือในกรณีที่ผู้พูดยังต้องการบอกจำนวนนักเรียนกลุ่มนั้นด้วย ก็อาจจะขยายประโยคเป็น

- **นักเรียนชายของโรงเรียนเราประมาณร้อยคนออกเดินทางไปแล้ว**

หรือหากในกรณีที่ผู้พูดต้องการให้ความรู้ที่ทราบว่านักเรียนกลุ่มนี้ได้เตรียมตัวมากกว่าสองสัปดาห์แล้ว ก่อนที่จะออกเดินทาง ผู้พูดก็อาจขยายประธานในประโยคเดิมขึ้นให้ชัดเจนขึ้นไปอีก เป็นว่า

- **นักเรียนชายของโรงเรียนเราประมาณร้อยคนที่เตรียมตัวกันมากกว่าสองสัปดาห์ออกเดินทางไปแล้ว**

ตัวอย่างเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า

ชายของโรงเรียนเรา เป็นกลุ่มคำที่ขยายประธาน **นักเรียน**

ประมาณร้อยคน เป็นกลุ่มคำที่ขยายประธาน **นักเรียน**

ที่เตรียมตัวกันมากกว่าสองสัปดาห์ เป็นประโยคขยายประธาน **นักเรียน**

เมื่อเข้าใจวิธีการและจุดประสงค์ ของการขยายประธานโดยกว้าง ๆ แล้ว ต่อไปนี้จะได้ชี้ให้เห็นถึงวิธีการขยายประธานด้วยคำ กลุ่มคำ และประโยคให้ละเอียด

๑. การขยายประธานด้วยคำ

คำที่ใช้ขยายประธานได้ อาจจะเป็นคำวิเศษณ์ คำนาม หรือสรรพนามก็ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ขยายด้วยคำวิเศษณ์

ประโยค	คำที่ถูกขยาย	ส่วนขยาย
๑. คนขยัน ไม่เคยบ่นว่างานหนัก	คน	ขยัน
๒. ลมเย็นพัดโชยมาเบา ๆ	ลม	เย็น
๓. เมืองนี้มีสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่ง	เมือง	นี้

ขยายด้วยคำนาม

ประโยค	คำที่ถูกขยาย	ส่วนขยาย
๑. นายแดงตัวการได้หลบหนีเจ้าพนักงานไปแล้ว	นายแดง	ตัวการ
๒. นายปลั่งคนเฝ้ายามทำงานดีมาก	นายปลั่ง	คนเฝ้ายาม
๓. อุตสาหกรรมภาพยนตร์เป็นกิจการที่ต้องลงทุนมาก	อุตสาหกรรม	ภาพยนตร์

ขยายคำด้วยสรรพนาม

ประโยค	คำที่ถูกขยาย	ส่วนขยาย
๑. รัฐมนตรีท่านได้ประกาศไว้แล้วว่าจะปราบคนทุจริตโดยไม่เลือกหน้า	รัฐมนตรี	ท่าน
๒. คุณโสภิตเธอไม่ยินยอมไปไหนตามลำพัง	คุณโสภิต	เธอ

๒. การขยายประธานด้วยกลุ่มคำ (วลี)

การขยายประธานด้วยกลุ่มคำที่ใช้มากในที่ทั่วไป เพราะกลุ่มคำ (วลี) อาจจะใช้เป็นนาม วิเศษณ์ กริยาหรือบุพบทกับนามก็ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ขยายด้วยกลุ่มคำที่เป็นนาม

ประโยค	คำที่ถูกขยาย	ส่วนขยาย
๑. สมหวังหัวหน้าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ได้รับรางวัลความประพฤติดี	สมหวัง	หัวหน้าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑
๒. พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นความจริง	พระธรรม	คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

ขยายด้วยกลุ่มคำที่เป็นกริยา

ประโยค	คำที่ถูกขยาย	ส่วนขยาย
๑. ตำรวจตระเวนชายแดนมาตามคำสั่งแล้ว	ตำรวจ	ตระเวนชายแดน
๒. คณะกรรมการจัดการประชุมเตรียมงานเสร็จแล้ว	คณะกรรมการ	จัดการประชุม

ขยายด้วยกลุ่มคำที่เป็นบุพบทกับนาม

ประโยค	คำที่ถูกขยาย	ส่วนขยาย
๑. แม่น้ำในภาคเหนือไหลลงทิศใต้เสมอ	แม่น้ำ	ในภาคเหนือ
๒. ความดีของท่านย่อมจะอยู่ในความทรงจำของเราตลอดไป	ความดี	ของท่าน

๓. การขยายประธานด้วยประโยค

ตามที่ได้กล่าวถึงประโยคความซ้อนไว้นั้น จะได้ยกตัวอย่างประโยคไว้ให้ดูดังนี้

ประโยค	คำที่ถูกขยาย	ส่วนขยาย
๑. คนที่ชอบจับผิดคนอื่นมักจะปกปิดความผิดของตนเอง	คน	ที่ชอบจับผิดคนอื่น
๒. ครูซึ่งใกล้ชิดกับนักเรียนมากย่อมทราบอุปนิสัยของนักเรียน	ครู	ซึ่งใกล้ชิดกับนักเรียนมาก
๓. ข้อความอันละเอียดก่อให้เกิดความสงสัย	ข้อความ	อันละเอียด

ส่วนขยายกริยาหรือตัวแสดง

เมื่อเราต้องการจะบอกให้ชัดเจน ว่ากริยาอาการในภาคแสดงของประโยค มีลักษณะเป็นอย่างไร เกิดขึ้นเมื่อไร ที่ไหน หรือก่อให้เกิดผลอย่างไร เราก็สามารถขยายกริยาหรือตัวแสดงได้โดยใช้คำ กลุ่มคำ หรือประโยค ดังนี้

๑. กริยาหรือตัวแสดงที่ขยายด้วยคำ

คำที่ขยายกริยาในภาคแสดงก็คือคำวิเศษณ์นั่นเอง ตัวอย่าง

ประโยค	คำที่ถูกขยาย	ส่วนขยาย
๑. เรือใบแล่นฉิว	แล่น	ฉิว
๒. นกบินปรือ	บิน	ปรือ
๓. ฟ้าผ่าเปรี้ยง	ผ่า	เปรี้ยง

ตัวอย่างทั้ง ๓ ข้อข้างต้นนี้ คำ ฉิว ปรือ และเปรี้ยง ขยายความหมายของกริยา แล่น บิน และ ผ่า ให้รู้ว่ากริยาอาการนั้นเป็นอย่างไร

ประโยค	คำที่ถูกขยาย	ส่วนขยาย
๑. คนขยันตื่นเช้า	ตื่น	เช้า
๒. คนขี้เกียจตื่นสาย	ตื่น	สาย
๓. พอใกล้สอบไล่ ลูก ๆ นอนดึก	นอน	ดึก

ตัวอย่างข้างต้นนี้ คำ เช้า สาย ดึก เป็นคำวิเศษณ์ขยายกริยา ตื่น และกริยา นอน ทั้งนี้เพื่อบอกให้รู้ว่ากริยานั้น ๆ เกิดขึ้นเมื่อใด

หมายเหตุ

การขยายกริยาหรือตัวแสดงด้วยคำเพียงคำเดียว เพื่อบอกให้รู้ว่าทำไมจึงเกิดขึ้นหรือก่อให้เกิดผลอย่างไร ไม่อาจกระทำได้ ต้องใช้วิธีขยายด้วยกลุ่มคำ หรือขยายด้วยประโยคย่อย

๒. กริยาหรือตัวแสดงที่ขยายด้วยกลุ่มคำ

กลุ่มคำที่ขยายกริยาหรือตัวแสดงนี้ ใช้ขยายเพื่อบอกให้รู้ว่ากริยาอาการในภาคแสดงนั้นเป็นอย่างไร เกิดขึ้นเมื่อไร ที่ไหน เพราะอะไร หรือเกิดอะไรตามมา ได้ทุกกรณี ตัวอย่าง

เพื่อบอกว่ากริยาในประโยค เป็นอย่างไร

ประโยค	คำที่ถูกขยาย	ส่วนขยาย
๑. เขาตะโกน ได้ยินทั้งห้อง	ตะโกน	ได้ยินทั่วทั้งห้อง
๒. ดอกไม้นี้เหี่ยวดูน่าเกลียด	เหี่ยว	ดูน่าเกลียด
๓. เขาพยายามโดยไม่ย่อท้อ	พยายาม	โดยไม่ย่อท้อ

กลุ่มคำที่เป็นตัวเอนนั้นขยายกริยาหรือตัวแสดง ตะโกน เหี่ยว และพยายาม ตามลำดับ

เพื่อบอกว่ากริยาในประโยคเกิดขึ้นเมื่อไร

ประโยค	คำที่ถูกขยาย	ส่วนขยาย
๑. ข้าพเจ้าเขียนบันทึกประจำวันมานานแล้ว	เขียน	มานานแล้ว
๒. เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นกว่าสามสิบปีมาแล้ว	เกิดขึ้น	กว่าสามสิบปีมาแล้ว
๓. กรุงเทพฯ สร้างในปี พ.ศ. ๒๓๒๕	สร้าง	ในปี พ.ศ. ๒๓๒๕

กลุ่มคำที่เป็นตัวเอนเป็นส่วนขยายกริยาหรือตัวแสดง เขียน เกิดขึ้น และสร้าง ตามลำดับ

เพื่อบอกว่ากริยาในประโยคเกิดขึ้นที่ไหน

ประโยค	คำที่ถูกขยาย	ส่วนขยาย
๑. เด็ก ๆ เล่นในห้องแคบ ๆ	เล่น	ในห้องแคบ ๆ
๒. ประชาชนชุมนุมกันที่บริเวณหน้าศาลากลาง	ชุมนุมกัน	ที่บริเวณหน้าศาลากลาง
๓. เขานั่งอยู่ท่ามกลางญาติมิตร	นั่งอยู่	ท่ามกลางญาติมิตร

กลุ่มคำที่เป็นตัวเอนเป็นส่วนขยายกริยาหรือตัวแสดง เล่น ชุมนุมกัน และ นั่งอยู่

เพื่อบอกว่ากริยาในประโยคเกิดขึ้นเพราะอะไร

ประโยค	คำที่ถูกขยาย	ส่วนขยาย
๑. คนเหล่านั้นทำผิดด้วยความโง่เขลาเบาปัญญา	ทำผิด	ด้วยความโง่เขลาเบาปัญญา
๒. อุบัติเหตุครั้งนี้เกิดขึ้นเพราะความประมาท	เกิดขึ้น	เพราะความประมาท
๓. เขากระทำไปโดยฤทธิ์สุราแท้ ๆ	กระทำไป	โดยฤทธิ์สุราแท้ ๆ

กลุ่มคำที่เป็นตัวเอนขยายกริยา ทำผิด เกิดขึ้น และ กระทำไป เพื่อบอกให้รู้ว่ากริยาเหล่านี้เกิดขึ้นได้เพราะอะไร

เพื่อบอกว่ากริยาในประโยคก่อให้เกิดผลอย่างไร

ประโยค	คำที่ถูกขยาย	ส่วนขยาย
๑. งานของเขาสำเร็จลงอย่างน่าชื่นใจ	สำเร็จ (ลง)	อย่างน่าชื่นใจ
๒. พระเอกแสดงบทบาทอย่างถึงอกถึงใจคนดู	แสดง(บทบาท)	อย่างถึงอกถึงใจคนดู
๓. ปีนีชาวนาปลูกข้าวได้ผลดี	ปลูก(ข้าว)	ได้ผลดี

กลุ่มคำที่เป็นตัวเอกขยายกริยาในประโยค คือ สำเร็จ (ลง) แสดง (บทบาท) และปลูก (ข้าว) ให้เข้าใจว่าเมื่อทำกริยาอาการนั้น ๆ แล้ว ผลที่ตามมาเป็นอย่างไร

๓. กริยาหรือตัวแสดงที่มีส่วนขยายเป็นประโยค

การขยายกริยาหรือตัวแสดงด้วยประโยคนั้นก็เช่นเดียวกับการขยายด้วยกลุ่มคำ คือ มีจุดประสงค์ที่จะบอกให้รู้ว่า กริยาอาการในประโยคนั้นมีลักษณะเป็นอย่างไร เกิดขึ้นเมื่อไร ที่ไหน เพราะอะไร หรือเกิดผลอะไรตามมา ตัวอย่าง

เพื่อบอกว่ากริยาในประโยคมีลักษณะอย่างไร

ประโยค	คำหรือกลุ่มคำที่ถูกขยาย	ส่วนขยาย	
		คำหรือกลุ่มคำเชื่อม	ประโยค
๑.คนไข้คนนี้ปฏิบัติตัวตามแพทย์แนะนำ	ทุกประการ		แพทย์แนะนำ
๒. คนแปลกหน้าเดินทำทางพิกล	เดิน		ทำทางพิกล
๓. รถยนต์คันนี้แล่นราวกับเต่าคลาน	แล่น		เต่าคลาน

ส่วนขยายนั้นล้วนแต่เป็นประโยคย่อยที่ซ้อนอยู่ทั้งสิ้น ทำหน้าที่ขยายกริยาในประโยคหลักทั้ง ๓ ประโยค ให้รู้ว่าปฏิบัติตัวอย่างไร เดินในลักษณะอย่างไร และแล่นอย่างไร

หมายเหตุ

การใช้ประโยคขยายกริยาเพื่อบอกว่ามีลักษณะอย่างไร บางทีก็ไม่ต้องมีคำเชื่อมดังตัวอย่างประโยคที่ ๒ หากจะเติมคำเชื่อมคงจะเติมได้ว่า “คนแปลกหน้าเดินด้วยทำทางพิกล” ซึ่งไม่นิยม

เพื่อบอกว่ากริยาในประโยคเกิดขึ้นเมื่อไร

ประโยค	คำหรือกลุ่มคำที่ถูกขยาย	ส่วนขยาย	
		คำหรือกลุ่มคำเชื่อม	ประโยค
๑.คนเราจะรู้สึกอ่อนเพลียเมื่ออากาศเสียเข้าสู่ร่างกายมากเกินไป	รู้สึกอ่อนเพลีย	เมื่อ	อากาศเสียเข้าสู่ร่างกายมากเกินไป
๒. ไก่แจ้ตัวหนึ่งขณะคุ้ยเขี่ยหาอาหาร บังเอิญพบพลอยเม็ดหนึ่งงามดีมีราคามาก	...พบพลอย... รีบวิ่งออกไป	ขณะที่	ควรรีบวิ่งออกไป
๓. ทันทีที่เขาได้ยินเสียงร้อง เขารีบวิ่งออกไปช่วยเด็ก	ช่วยเด็ก		เขาได้ยินเสียงร้อง

ประโยคที่เป็นตัวเอกนั้นต่างทำหน้าที่เป็นส่วนขยายกริยาในประโยคหลักโดยบอกให้รู้ว่ารู้สึกอ่อนเพลียเมื่อไร พบพลอยเมื่อไร และวิ่งออกไปช่วยตอนใด ตามลำดับ

เพื่อบอกว่ากริยาในประโยคเกิดขึ้นที่ไหน

ประโยค	คำหรือกลุ่มคำที่ถูกขยาย	ส่วนขยาย	
		คำหรือกลุ่มคำเชื่อม	ประโยค
๑. รถชนกันตรงที่ถนนเคยยืนอยู่พอดี	ชนกัน	ตรงที่	ถนนเคยยืนอยู่พอดี
๒. ชาวบ้านสร้างศาลไว้ใกล้ทางสามสายบรรจบกัน	สร้างศาลไว้	ใกล้	ทางสามสายบรรจบกัน
๓. ตำรวจขึ้นรักษาการณ์อยู่แถว ๆ ที่เราเคยเห็นคนร้ายวิ่งราวทรัพย์	ขึ้นรักษาการณ์อยู่	แถว ๆ ที่	เราเคยเห็นคนร้ายวิ่งราวทรัพย์

เพื่อบอกว่ากริยาในประโยคมีสาเหตุเนื่องมาจากอะไร

ประโยค	คำหรือกลุ่มคำที่ถูกขยาย	ส่วนขยาย	
		คำหรือกลุ่มคำเชื่อม	ประโยค
๑. ข้าพเจ้ายินดีให้อภัยเพื่อนผู้นี้ เพราะเขามิได้กระทำผิดครั้งนี้โดยเจตนา	ยินดีให้อภัย	เพราะ	เขามิได้กระทำผิดครั้งนี้โดยเจตนา
๒. เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ยอมให้ประกันตัวเพราะผู้ต้องหาไม่มีอิทธิพล	ไม่ยอมให้ประกันตัว	เพราะ	ผู้ต้องหาไม่มีอิทธิพล
๓. ข้าพเจ้าไม่ยอมถอนคำพูดเพราะว่าข้าพเจ้าพูดความจริงที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	ไม่ยอมถอนคำพูด	เพราะว่า	ข้าพเจ้าพูดความจริงที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ประโยคที่อยู่หลังคำ **เพราะ เพราะว่** ทำหน้าที่ขยายกริยาในประโยคหลัก เพื่อบอกให้รู้ว่าเหตุใดจึงยินดีให้อภัย เหตุใดจึงไม่ยอมให้ประกันตัว และเหตุใดจึงไม่ยอมถอนคำพูดตามลำดับ

หมายเหตุ

ถ้าเราเปลี่ยนประโยคข้างต้นนี้ โดยเขียนเสียใหม่เป็นประโยคความรวมดังข้างล่างนี้ ก็ะยังมีความหมายทำนองเดียวกัน

๑. เขามิได้กระทำผิดครั้งนี้ด้วยเจตนา ข้าพเจ้ายินดีให้อภัยเพื่อนผู้นี้
๒. ผู้ต้องหาเป็นผู้มีอิทธิพล เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงไม่ยอมให้ประกันตัว
๓. ข้าพเจ้าพูดความจริงที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงไม่ยอมถอนคำพูด

เพื่อบอกกริยาในประโยคก่อให้เกิดผลอะไรตามมา

ประโยค	คำหรือกลุ่มคำที่ถูกขยาย	ส่วนขยาย	
		คำหรือกลุ่มคำเชื่อม	ประโยค
๑. ครูอธิบายจนเสียงแหบแห้ง	อธิบาย	จน	เสียงแหบแห้ง
๒. เด็กคนนั้นถูกตามใจจนกระทั่งตนเองทำอะไรไม่เป็น	ถูกตามใจ	จนกระทั่ง	ตนเองทำอะไรไม่เป็น
๓. เขารักเพื่อนถึงกับยอมตายแทนเพื่อนได้	รัก	ถึงกับ	ยอมตายแทนเพื่อนได้

ประโยคขยายที่เป็นตัวเอชนั้นบอกให้รู้ว่ากริยาในประโยคหลักได้แก่ อธิบาย ถูกตามใจ และรัก ก่อให้เกิดผลอย่างไร

สรุป ความเข้าใจในเรื่องประโยคที่มีส่วนขยาย จะช่วยให้นักเรียนสามารถแสดงความรู้ ความเข้าใจ และความรู้สึกรักใคร่ของตน ให้ผู้อื่นทราบได้โดยกว้างขวางและแจ่มชัด นอกจากนี้ยังช่วยให้สามารถวิเคราะห์ประโยคที่ผู้อื่นพูดหรือเขียนไว้ได้ถูกต้อง ทำให้เข้าใจเนื้อความได้ตรงตามเจตนาของผู้พูดอีกด้วย

ลับสมอง ทดลองความรู้

๑. จงแต่งประโยคให้มีคำต่อไปนี้ขยายประธานหรือกริยา พยายามให้ประโยคของนักเรียนแสดงความรู้ ความคิดหรือข้อสังเกต ที่น่าสนใจแก่ผู้อ่าน

- เบรียาว แต่งประโยค.....
- จุย แต่งประโยค.....
- เร็ว แต่งประโยค.....
- โคดเคียว แต่งประโยค.....
- ไส แต่งประโยค.....
- เค็ดขาด แต่งประโยค.....

๒. จงแต่งประโยคโดยใช้คำเชื่อมต่อไปนี้ ให้มีเนื้อความพาดพิงถึงสิ่งที่กำหนดไว้ในวงเล็บ

ตัวอย่าง ที่ (ความพอใจ) – เขาพอใจที่ได้ทำประโยชน์ให้ท้องถิ่น

- ที่ (ความดีใจ)
แต่งประโยค.....
- ซึ่ง (ลักษณะของพื้นดิน)
แต่งประโยค.....

- อัน (ความก้าวหน้าในชีวิต)
แต่งประโยค.....
- แต่ (ความสามารถที่ไม่เหมือนกัน)
แต่งประโยค.....
- จนกระทั่ง (สุขภาพ)
แต่งประโยค.....
- เพราะว่า (ความสำเร็จ)
แต่งประโยค.....
- ทั้ง...และ (การกีฬา)
แต่งประโยค.....
- เมื่อ (ราคาสินค้า)
แต่งประโยค.....
- เพราะ (ดินฟ้าอากาศ)
แต่งประโยค.....
- จึง (มลพิษ)
แต่งประโยค.....

๓. จงบอกชนิดของประโยคต่อไปนี้

- ๑.) เขาพูดเช่นนั้น เป็นการล้อนัยชั่ว
- ๒.) เมื่อวานนี้ฉันเจอเด็กเรียนเปียโน
- ๓.) อาหารของนักเรียนเล่นละครอยู่ในห้อง
- ๔.) ฉันรักคนไทยที่รักชาติ
- ๕.) นักเรียนฉลาดอยู่ในกลุ่ม ห้อง ๒/๓
- ๖.) บทเพลงอันไพเราะเพราะพริ้งเริ่มบรรเลง
- ๗.) เขาดีใจจนเกรงใจ
- ๘.) เขาดี ฉันจึงเกรงใจ
- ๙.) เขามีความรู้ เพราะเขาอ่านหนังสือมาก
- ๑๐.) ฉันมา เมื่อเธอหลับ
- ๑๑.) คนกวาดถนนของโรงเรียนเป็นผู้ชาย
- ๑๒.) การที่ออกข่าวมาลักษณะนี้ทำให้ประชาชนที่ต้องการทราบความจริงเกิดความสับสน
- ๑๓.) การที่รัฐบาลกำหนดโครงการสินเชื่อดอกเบี้ย ๕% ถือเป็นตัวอย่างหนึ่งของการบิดเบือนข้อมูลทาง การตลาด
- ๑๔.) ขอดการปล่อยสินเชื่อกองสถาบันการเงินต่างๆ ให้กับธุรกิจสหกรณ์ที่มีจำนวนสูงเป็นอันดับต้นๆ
- ๑๕.) ทางธนาคารใช้เกณฑ์พิจารณาอนุมัติวงเงินสินเชื่อจากราคาขายของสหกรณ์ที่นำมาคำนวณ
- ๑๖.) ผู้มีส่วนใหญ่ต้องการผ่อนชำระเงินต้นในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าห้องตลาด.....
- ๑๗.) พี่อ่านนวนิยายที่ได้รับรางวัลซีไรต์
- ๑๘.) เจ้าหน้าที่ซื้อปลาจากแหล่งเพาะพันธุ์

จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

๑. ประโยคใดใช้คำกริยาถูกต้อง

- ก. กองทัพส่งทหารไปขวางกั้นการโจมตีของข้าศึก
- ข. ผู้จัดการกีดกันโครงการที่พนักงานเสนอให้พิจารณา
- ค. กำแพงประเพณีใด ๆ ก็ไม่อาจกีดกันความรักของเราได้
- ง. รถยนต์ที่จอดอยู่นั้นขัดขวางการสัญจรของรถคันอื่น

๒. ข้อใดเรียงลำดับคำในประโยคได้เหมาะสมที่สุด

- ก. ปรากฏว่าเด็กมีแผลฟกช้ำดำเขียวที่ต้นขาจากการตรวจของแพทย์
- ข. ประวัติศาสตร์แบบอาณานิคมไม่น้อยให้อิทธิพลแก่การศึกษาประวัติศาสตร์ไทย
- ค. ในทางกลับกันวิชาการเกษตรมีส่วนเสริมวิธีการจัดการต่าง ๆ
- ง. เหมือนตุ๊กตาที่ผู้ถือปล่อยมือ เขาสิ้นสติสัมปชัญญะและหล่นลงไปกองอยู่บนพื้น

๓. ข้อใดเป็นประโยคต่างชนิดกับข้ออื่น ๆ

- ก. ของกินสำหรับเด็ก ๆ เต็มตะกร้าใบใหญ่
- ข. เราจะได้นั่งรถรางรองเกาะรัตนโกสินทร์
- ค. สินค้าในร้านเขาทันสมัยทุกชนิด
- ง. เรื่องที่เสนอขึ้นไปติดขัดตรงไหนบ้าง

๔. ข้อความใดประกอบด้วยประโยคที่ละทิ้งคำที่ทำหน้าที่ประธานและกรรม

- ก. ฉันไม่ชอบซื้อปลาที่ตลาดสดเพราะไม่อยากจะเห็นปลาถูกฆ่าต่อหน้าต่อตา
- ข. วันนี้แม่จะกลับบ้านเย็นคงไม่มีเวลาทำกับข้าว พ่อจะทำเอง
- ค. บุหรีเป็นอันตรายต่อสุขภาพ คุณน่าจะเลิกสูบบุหรีเพื่อสมาชิกในครอบครัว
- ง. รัฐกำลังดำเนินการเวนคืนที่ดิน เราจะถูกเวนคืนที่ดินบ้างหรือเปล่านั้นไม่รู้

๕. “ใครช่วยปิดหน้าต่างให้ที” ผู้พูดมีความประสงค์อะไร

- ก. แจ้งให้ทราบ ข. ถามให้ตอบ ค. บอกให้ทำ ง. ถามให้ตอบและบอกให้ทำ

๖. ข้อใดที่ผู้พูดต้องการถาม

- ก. “เขาไม่เคยช่วยใครเลย” ข. “ใคร ๆ ก็ชอบเขา”
- ค. งานอย่างนี้ใครก็ทำได้ ง. “ใครชอบใส่เสื้อสีฟ้า”

๗. ประโยคต้องการคำตอบ

- ก. ฉันรู้ว่าเขาเป็นคนอย่างไร ข. ข้อสอบยากอย่างไรก็ไม่รู้
- ค. ใครก็ไม่รู้เป็นคนเอาของมาคืน ง. ทำไมเขาว่าคุณอยู่บ้านคนเดียว

๘. ข้อใดไม่แสดงเจตนาให้ทำ

- ก. ไม่นั่งก่อนหรือคะ ข. หิวก็กินเลยละ
- ค. ไม่รักทำไมไม่บอก ง. วันนี้คุณดื่มนมแล้วหรือยัง

๙. “อะไรจะเหนือกว่าเลี้ยงลูกเป็นไม่มี” ผู้พูดมีเจตนาอย่างไร

- ก. แจ้งให้ทราบ ข. ถามให้ตอบ ค. บอกให้ทำ ง. ถามให้ตอบเชิงปฏิเสธ

๑๐. “ผู้ใดในโลกนี้ที่ขึ้นไปสูงที่สุดได้ โดยไม่เหยียบบันไดขั้นต่ำก่อน” ผู้เขียนมีความประสงค์อะไร

- ก. แจ้งให้ทราบ ข. ถามให้ตอบ ค. บอกให้ทำ ง. ถามให้ตอบเชิงปฏิเสธ

๑๑. ประโยคใดเป็นประโยคบอกให้ทำ

- ก. พี่ตุ้มคะ หนูอยากไปเที่ยวเชียงใหม่จัง ข. สงกรานต์ปีนี้เราไปเที่ยวกันไหมคะ
ค. ไปนะพี่ตุ้ม หนูจะได้มีเพื่อน ง. หนูจะไปแน่ แต่หนูอยากให้พี่ไปด้วย

๑๒. “ครั้ง ถ้าวอกไปข้างนอก ซื้อข้าวมาด้วยได้ไหม” คำพูดของกริ่งในข้อใดที่แสดงเจตนาถามให้ตอบ

- ก. ใครจะซื้อให้ ข. จะซื้อให้ใคร ค. ทำไมจะไม่ได้ ง. ไม่ได้จะทำไม

๑๓. บทสนทนาต่อไปนี้ มีประโยคที่แสดงเจตนาถามให้ตอบกี่ประโยค

เอ “ทำอะไรเอ็งจะเรียนเก่งกับเขาบ้าง ”

เบ “ก็ทำไมไม่ขยันมากๆละ ”

เอ “ใครบอกว่าเอ็งขี้เกียจ ”

- ก. หนึ่งประโยค ข. สองประโยค ค. สามประโยค ง. สี่ประโยค

๑๔. ข้อใดเป็นประโยคคำถาม

- ก. ใครเป็นคนตอบก็ได้ ข. ใครตอบได้ให้ตอบ
ค. ใครให้คำตอบได้ ง. ใครตอบให้ก็ได้

๑๕. คำกริยาในข้อใดบ่งเจตนาแจ้งให้ทราบ

- ก. เขาเชิญเธอ ข. เขาทักทายเธอ ค. เขาตักเตือนเธอ ง. เขาสัมภาษณ์เธอ

๑๖. “ใครอยากรู้เรื่องอะไรที่ฉันตอบได้จะมาถามเมื่อไรก็ได้” สารนี้ผู้พูดมีเจตนาอะไร

- ก. บอกให้ทำ ข. แจ้งให้ทราบ ค. พูดประชด ง. ถามโดยไม่ต้องการคำตอบ

๑๗. ข้อใดมีเจตนาในการส่งสารต่างจากข้ออื่น

- ก. ใช้พลังงานอย่างประหยัด ไม่อึดอัดในอนาคต ข. ใช้ทรัพยากรถูกวิธี ชาติจะมีความรุ่งเรือง
ค. แม้โลกหมุนได้ สำนักข่าวไทยก้าวหน้า ง. ต้นไม้ให้ร่มเงา พวกเราอย่าทำลาย

๑๘. ข้อใดเป็นประโยคความรวม

- ก. ขาดมันแล้วเธอจะรู้สึก ข. ใครจะรู้สึกอย่างไรบ้างนะ
ข. เจ้าไม่เห็นรู้สึกรู้สึสมขึ้นมาเลย ง. เมื่อคืนนี้ฉันแทบจะไม่วู้สึกตัวเอาเสียเลย

๑๙. ข้อความในข้อใดที่ผู้พูดใช้ประโยคความซ้อน

- ก. แม่ไปซื้อผ้าและไปตัดผม ข. แม่ครัวไปซื้อกับข้าวที่ตลาด
ค. แม่ไปซื้อผ้าแต่แม่ครัวไปที่ตลาด ง. แม่ครัวไปหาเพื่อนอยู่ที่ตลาด

๒๐. ข้อใดไม่ใช่ประโยคความรวม

- ก. นิสิตได้คะแนนน้อยเพราะเขาเกียจคร้าน
ข. นิสิตที่เกียจคร้านย่อมได้คะแนนน้อย
ค. นิสิตเกียจคร้าน เขาจึงได้คะแนนน้อย
ง. ถ้านิสิตเกียจคร้านเขาจะได้คะแนนน้อย

คำราชาศัพท์

ความหมายของคำราชาศัพท์

คำราชาศัพท์ คือ คำสุภาพที่ใช้ให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลต่างๆ คำราชาศัพท์เป็นการกำหนดคำและภาษาที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมอันดีงามของไทย เป็นวัฒนธรรมทางภาษาที่ชาวไทยใช้สื่อสารกับบุคคลด้วยความเชื่อและการยกย่องมาแต่โบราณกาล แม้คำราชาศัพท์จะมีโอกาสใช้ในชีวิตน้อย แต่เป็นสิ่งที่แสดงถึงความละเอียดอ่อนของภาษาไทยที่มีคำหลายรูปหลายเสียงในความหมายเดียวกัน และเป็น **ลักษณะพิเศษของภาษาไทย** โดยเฉพาะ ซึ่งใช้กับบุคคลกลุ่มต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ
๒. พระบรมวงศานุวงศ์
๓. พระภิกษุสงฆ์ สามเณร
๔. ขุนนาง ข้าราชการ
๕. สุภาพชน

บุคคลในกลุ่มที่ ๑ และ ๒ จะใช้ราชาศัพท์ชุดเดียวกัน เช่นเดียวกับบุคคลในกลุ่มที่ ๔ และ ๕ ก็ใช้คำราชาศัพท์ในชุดเดียวกันและเป็นคำราชาศัพท์ที่เราใช้อยู่เป็นประจำในสังคมมนุษย์เราถือว่าการให้เกียรติแก่บุคคลที่เป็นหัวหน้าชุมชน หรือผู้ที่ชุมชนเคารพนับถือนั้น เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษยชาติ ทุกชาติ ทุกภาษา ต่างยกย่องให้เกียรติแก่ผู้เป็นประมุขของชุมชนด้วยกันทั้งสิ้น ดังนั้นแทบทุกชาติ ทุกภาษาจึงต่างก็มี คำสุภาพ สำหรับใช้กับประมุขหรือผู้ที่เขาเคารพนับถือ จะมากน้อยย่อมสุดแต่ขนบประเพณีของชาติ และจิตใจของประชาชนในชาติว่ามีความเคารพในผู้เป็นประมุขเพียงใด เมืองไทยเราก็มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของชาติ และพระประมุขของเรา แต่ละพระองค์ทรงพระปรีชาสามารถ จึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีความ เคารพสักการะอย่างสูงสุดและมีความจงรักภักดีอย่างแนบแน่นตลอดมานับตั้งแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบัน

ประวัติของการใช้คำราชาศัพท์

ในแหล่งอ้างอิงบางฉบับได้ให้ข้อสันนิษฐานไว้ว่า คนไทยเริ่มใช้คำราชาศัพท์ในรัชสมัยพระธรรมราชาธิไท พระร่วงองค์ที่ ๕ แห่งสุโขทัย เพราะศิลาจารึกต่างในแผ่นดินนั้น รวมทั้งบทพระราชนิพนธ์ของท่าน คือ ไตรภูมิพระร่วง ปรากฏว่ามีคำราชาศัพท์อยู่หลายคำ เช่น ราชอาสน์ พระสหาย สมเด็จพระ ราชกุมาร เสด็จ บังคม เสวยราชย์ ราชภิเษก เป็นต้น

บางท่านกล่าวว่า คำราชาศัพท์นั้นเริ่มใช้ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เพราะพระปฐมบรมกษัตริย์ที่ทรงสร้างกรุงศรีอยุธยา ทรงนิยมเขมร ถึงกับเอาลัทธิและภาษาเขมรมาใช้ เช่น เอาคำว่า "สมเด็จพระ" ซึ่งเขมรใช้เป็นคำนำพระนามพระเจ้าแผ่นดินมาเป็นคำนำพระนามของพระองค์ และใช้ภาษาเขมรเป็นราชาศัพท์

และจากหลักฐานที่พบข้อความในศิลาจารึกวัดศรีชุม กล่าวถึงเรื่องตั้งราชวงศ์และเมืองสุโขทัยตอนหนึ่งมีความว่า "พ่อขุนผาเมืองจึงอภิเสกพขุนบางกลางหาวให้เมืองสุโขทัย" คำว่า "อภิเสก" นี้เป็นภาษาสันสกฤต ไทยเรารับมาใช้สำหรับพิธีการแต่งตั้งตำแหน่งชั้นสูง จึงอยู่ในประเภทราชาศัพท์ และพิธีนี้มีมาตั้งแต่ราชวงศ์สุโขทัย ในสมัยนั้นอาณาจักรสุโขทัยนี้ ก็คงจะมีการใช้คำราชาศัพท์บางคำกันแล้ว

ภาษาที่ใช้คำราชาศัพท์

คำราชาศัพท์ที่มีได้มีที่มาจากภาษาไทยภาษาเดียว ด้วยว่าการใช้คำราชาศัพท์เป็นการใช้ด้วยตั้งใจ จะทำให้เกิดความรู้สึกยกย่อง เทิดทูน จึงได้เจาะจงรับคำในภาษาต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับไทยมาใช้เป็นพิเศษ โดยเฉพาะภาษาที่นับถือกันว่าเป็นภาษาสูงและศักดิ์สิทธิ์ คำราชาศัพท์ส่วนใหญ่จึงมีที่มาจากภาษาต่างประเทศมากมาย อย่างไรก็ตามก็ยังมีคำราชาศัพท์จำนวนไม่น้อยที่ใช้คำภาษาไทยแท้ ซึ่งเป็นคำสามัญยกระดับขึ้นเป็นคำราชาศัพท์ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าคำราชาศัพท์นั้นมีที่มาจากทั้งภาษาต่างประเทศและภาษาไทยของเราเอง ดังจะได้พิจารณาต่อไปนี้อาจ

ภาษาต่างประเทศ

ตั้งแต่สมัยโบราณมา คนไทยได้ติดต่อกับคนต่างชาติต่างภาษามากมาย ในบรรดาภาษาทั้งหลายเหล่านั้น มีบางภาษาที่เรายกย่องกันว่าเป็นภาษาสูงและศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งก็ได้แก่ ภาษาเขมร บาลี และสันสกฤต ภาษาอื่นๆก็นำมาใช้เป็นคำราชาศัพท์บ้าง แต่ก็ไม่มากและสังเกตได้ชัดเจนเท่า ๓ ภาษาที่กล่าวแล้ว

การเรียนรู้เรื่องคำราชาศัพท์

ตามที่หลายคนคิดว่าคำราชาศัพท์เป็นเรื่องของในวังในวัง เป็นเรื่องของผู้ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาทนั้น ทำให้คิดต่อไปอีกว่า คำราชาศัพท์เป็นเรื่องยากซึ่งเมื่อก่อนอาจเป็นจริง แต่ปัจจุบันคำราชาศัพท์เป็นเรื่องในชีวิตประจำวันไปเสียแล้ว แม้มิได้ใช้มากเท่ากับภาษาสามัญที่ใช้ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันแต่ทุกคน โดยเฉพาะผู้มีการศึกษาก็ต้องมีโอกาสที่จะสัมผัสกับคำราชาศัพท์ทุกวัน ไม่โดยตรงก็โดยทางอ้อม โดยเฉพาะทางสื่อมวลชน

การเรียนรู้วิธีใช้คำราชาศัพท์นั้น กล่าวโดยสรุป ต้องเรียนรู้ใน ๒ ประการ คือ **เรียนรู้คำ** ประการหนึ่งกับ **เรียนรู้วิธี** อีกประการหนึ่ง

๑. **เรียนรู้คำ** คือ ต้องเรียนรู้คำราชาศัพท์
๒. **เรียนรู้วิธี** คือ ต้องเรียนรู้วิธีหรือเรียนรู้ธรรมเนียมการใช้คำราชาศัพท์

ที่มาของคำราชาศัพท์

๑. รับมาจากภาษาอื่น เช่น ภาษาเขมร (เสวย เชนย เสด็จ โปรด ฯลฯ) ภาษาบาลี สันสกฤต (เนตร หัตถ์ ไอรศ อาพาธ ฯลฯ)
๒. การสร้างคำขึ้นใหม่ โดยการประสมคำ เช่น ตั้งเครื่อง ลูกหลวง ชับพระพักตร์ ฯลฯ

วิธีใช้ราชาศัพท์ที่ควรสังเกต

๑. การใช้ “ทรง” มีหลัก ๓ ประการ
 - นำหน้าคำกริยาสามัญทำให้เป็นกริยาราชศัพท์ เช่น ทรงเจิม ทรงออกกำลังกาย ทรงใช้ ทรงวิ่ง เป็นต้น
 - นำหน้าคำนามสามัญบางคำทำให้เป็นกริยาราชศัพท์ได้ เช่น ทรงดนตรี ทรงช้าง ทรงเครื่อง ทรงรถ เป็นต้น
 - นำหน้าคำนามราชศัพท์ทำให้เป็นกริยาราชศัพท์ได้ เช่น ทรงพระอักษร ทรงพระดำเนิน ทรงพระราชนิพนธ์ ทรงพระราชดำริ เป็นต้น

**** คำกริยาที่เป็นคำราชาศัพท์อยู่แล้วไม่ใช่ “ทรง” นำหน้า เช่น เสด็จ เสวย โปรด เป็นต้น**

๒. การใช้คำ “พระบรม” “พระราช” “พระ”

- คำ “พระบรม” ใช้เฉพาะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เช่น พระบรมราชานุเคราะห์ พระปรมาภิไธย พระบรมราชโองการ ฯลฯ
- “พระราช” ใช้หน้าคำนาม แสดงว่าคำนามนั้นเป็นของพระมหากษัตริย์ สมเด็จพระบรมราชินี สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เช่น พระราชทานุญาต พระราชวโรกาส พระราชประวัติ ฯลฯ
- คำ “พระ” ใช้หน้าคำนามที่เป็นอวัยวะ ของใช้ เช่น พระนลาฏ พระชานุ พระขนง ฯลฯ

๓. การใช้คำราชาศัพท์ให้ถูกต้องตามสำนวนไทย ไม่นิยมเลียนแบบสำนวนต่างประเทศ ได้แก่

- ถ้ามาต้อนรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ต้องใช้ว่า ประชาชนมาเฝ้าฯ รับเสด็จ คำว่า “เฝ้าฯ รับเสด็จ” ย่อมาจาก “เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับเสด็จ” ไม่ใช่คำว่า “ถวายการต้อนรับ”
- คำว่า “คนไทยมีความจงรักภักดี” หรือ “แสดงความจงรักภักดี” ใช้ได้ แต่ไม่ควรใช้คำว่า “ถวายความจงรักภักดี”

๔. การใช้ คำราชาศัพท์ ให้ถูกต้องตามเหตุผล

- คำว่า “อาคันตุกะ” “ราชอาคันตุกะ” และ “พระราชอาคันตุกะ” ใช้ดังนี้ คือให้ดูเจ้าของบ้านเป็นสำคัญ เช่นแขกของพระมหากษัตริย์ ใช้คำว่า “ราช” นำหน้า ถ้าไม่ใช่แขกของพระมหากษัตริย์ก็ไม่ต้องมี “ราช” นำหน้า
- ในการถวายสิ่งของแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถ้าเป็นของเล็กยกได้ก็ใช้ “ทูลเกล้าฯ ถวาย” ถ้าเป็นของใหญ่ยกไม่ได้ใช้ “น้อมเกล้าฯ ถวาย”

การเขียนรายงานการศึกษาค้นคว้า

ในระบบการเรียนการสอนในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยใดก็ตาม การทำรายงานทางวิชาการ เป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้เรื่องของการค้นคว้า รวบรวมข้อมูล เพื่อไม่ให้ความรู้ของนักเรียนจำกัดอยู่แต่เพียงในห้องเรียนเท่านั้น ดังนั้น การเขียนรายงานทางวิชาการจึงเป็นศาสตร์หนึ่งที่นักเรียนควรศึกษาอย่างถูกต้อง เพื่อประโยชน์ในการทำรายงานวิชาต่างๆ และในชั้นเรียนที่สูงขึ้นต่อไปในอนาคต

องค์ประกอบของรายงานวิชาการ

องค์ประกอบต่างๆ ของรายงานวิชาการเบื้องต้น ที่นักเรียนควรทราบ และศึกษาวิธีการจัดทำให้ถูกต้อง มีดังนี้

๑. หน้าปก	๓. สารบัญ	๕. บรรณานุกรม
๒. คำนำ	๔. เนื้อหา	๖. ภาคผนวก

หน้าปก

หน้าปกเป็นส่วนแรกของรายงาน ซึ่งอยู่ด้านหน้าสุด หน้าปกรายงานวิชาการจะมี ๒ แผ่น ได้แก่ ปกนอก (กระดาษแข็ง) และ ปกใน (กระดาษอ่อนปกติ) ซึ่งใช้ข้อความเดียวกัน โดยการเขียนปกรายงานวิชาการนั้นมีรูปแบบทั่วไปเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

๑. ชื่อเรื่องรายงานวิชาการ นักเรียนสามารถเขียนชื่อเรื่องรายงานกลางหน้ากระดาษ บรรทัดแรก ให้ใช้หัวข้อที่นักเรียนศึกษาค้นคว้า หรือ ชื่อเรื่องที่นักเรียนค้นคว้าเท่านั้น โดยไม่ต้องใช้คำว่า “รายงาน” “รายงานเรื่อง” “เรื่อง”

๒. ชื่อผู้จัดทำ ให้นักเรียนลงชื่อผู้จัดทำโดยมีค่านำหน้าชื่อเป็นคำเต็ม ไม่ใช้อักษรย่อ พร้อมทั้งบอกชั้น และเลขที่ ทั้งนี้หากผู้จัดทำมีมากกว่า ๑ คน ให้นักเรียนลงชื่อเรียงบรรทัดตามตัวอักษรแรกของชื่อ หรือ ตามเลขที่ในชั้นเรียน โดยไม่ต้องใส่หมายเลขลำดับที่กำกับ

๓. ที่มาของรายงาน ให้นักเรียนบอกที่มาของรายงานโดยใช้รูปแบบ ประมาณ ๓ บรรทัดว่า

- รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิชา (รหัสวิชา และชื่อวิชาเต็ม)
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ (ตัวเลขชั้นปี) โรงเรียน (ชื่อโรงเรียนเต็ม)
- ภาคเรียนที่ (ตัวเลขภาคเรียน) ปีการศึกษา (ตัวเลขปีการศึกษา)

หมายเหตุ : ภาพประกอบหน้าปกนั้น โดยหลักการแล้ว นักเรียนต้องไม่ใส่ภาพลงในหน้าปก รายงานวิชาการ แต่ การศึกษาในเบื้องต้นนี้นักเรียนสามารถใส่ภาพประกอบที่หน้าปกรายงานวิชาการได้ตามความเหมาะสม เช่น เลือกภาพที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา รายงาน ภาพที่เป็นใจความหลักของเนื้อหา รายงาน เป็นต้น

ตัวอย่างหน้าปกรายงานวิชาการ

การละเล่นไทยภาคกลาง			
เว้นระยะเพื่อเย็บเล่มประมาณ ๑-๒ นิ้ว			
เด็กหญิงสมหวัง	นำหยิก	ม.๑/๘	เลขที่ ๑
เด็กหญิงสมอวบ	กินประจำ	ม.๑/๘	เลขที่ ๑๑
เด็กชายสมเสมอ	สายสุด	ม.๑/๘	เลขที่ ๒๑
รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิชา ท๒๒๑๐๑ ภาษาไทย ๑			
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์			
ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๘			

คำนำ

การเขียนคำนำในรายงานวิชาการ ให้นักเรียนกลางหน้ากระดาษตัวอักษรใหญ่กว่าปกติ คำว่า “คำนำ” ในส่วนของเนื้อหา คำนำรายงานวิชาการส่วนใหญ่จะบอกในเรื่องของที่มารายงาน , จุดประสงค์ในการจัดทำ , ผลที่ได้จากการค้นคว้า , ส่วนประกอบในเนื้อหารายงาน , คำนิยม (ขอบคุณ) ฯลฯ เป็นต้น

ในส่วนของการลงท้ายคำนำ ให้บอกชื่อสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้าชื่อ (เมื่อมีผู้จัดทำเพียงคนเดียว) หรือให้ใช้คำว่า “ผู้จัดทำ , คณะผู้จัดทำ” (เมื่อมีผู้จัดทำมากกว่า ๑ คน) และปิดท้ายด้วยวัน เดือน ปี ที่จัดทำ

ตัวอย่างคำนำรายงานวิชาการ

คำนำ

รายงานฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ใช้ประกอบการเรียนวิชา ๓๖๑๓๒๒ การเขียนร้อยแก้ว (Prose Writing) จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อฝึกการเขียนรายงานวิชาการที่ต้องตามรูปแบบ และหลักการของการเขียนรายงานวิชาการอย่างแท้จริง เริ่มตั้งแต่ การเขียนหน้าปกรายงาน คำนำ สารบัญ เนื้อหา บรรณานุกรม ภาคผนวก ฯลฯ ทำให้ได้ฝึกการอ้างอิงข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า การแทรกข้อมูลที่นำมาอ้างอิงในเนื้อเรื่อง เช่น การอ้างแทรกระบบนามปี การเขียนเชิงอรรถ ประเภทต่าง ๆ เป็นต้น เป็นการฝึกฝนการใช้ภาษาเขียนแบบร้อยแก้วในรายงานอย่างถูกต้องเหมาะสม

รายละเอียด และเนื้อหาสาระของรายงานฉบับนี้ เป็นเรื่องของคำศัพท์ ในนิราศเรื่อง ภูเขาทอง ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา โดยในบางคำนั้น ผู้อ่านอาจมีข้อกังขาว่า “เป็นคำศัพท์ที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาจริงหรือ” อาทิ คำธรรมคาทั่วไปที่ใช้พูดกัน หรือคำที่ได้สัมผัสในชีวิตประจำวัน เช่น คำ “มนุษย์” ในที่นี้ขออธิบายถึงหลักการคัดเลือกคำว่าจะยึดตามหนังสือ “พจนานุกรมพุทธศาสน์” เป็นหลักใหญ่ กล่าวคือคำศัพท์คำใดที่มีปรากฏในพจนานุกรมนี้ พร้อมทั้งคำอธิบาย จะจัดเป็นคำศัพท์ทางพุทธศาสนาทั้งสิ้น

รายงานฉบับนี้ เสร็จสิ้นสมบูรณ์ขึ้นได้ ด้วยความช่วยเหลือ ในการตรวจสอบ และ แก้ไข จากอาจารย์ภาววรรณ อยู่เย็น ข้าพเจ้าจึงขอขอบคุณท่านไว้ ณ ที่นี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้า เรื่องการทำรายงานวิชาการ ได้เป็นอย่างดี

นางสาวกนกพร ศรีวัฒนะ

๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๓

สารบัญ

การเขียนสารบัญในรายงานวิชาการ ให้นักเรียนกลางหน้ากระดาษตัวอักษรใหญ่กว่าปกติ คำว่า “สารบัญ” ด้านซ้ายของหน้าสารบัญเป็นหัวข้อต่างๆ ในรายงาน ด้านขวา เป็นเลขหน้า

ในส่วนของการนำให้นักเรียนเขียนลงไปในสารบัญแต่ไม่ต้องนับหน้า

การนับหน้าในสารบัญ ให้นักเรียนใช้หัวข้อเป็นหลัก คือเรียงหัวข้อให้ครบ บางหัวข้ออาจอยู่ในหน้าเดียวกัน ก็สามารถใส่เลขหน้าซ้ำได้ ห้ามละหัวข้อ

การใส่หัวข้อในหน้าสารบัญ หากเป็นหัวข้อสำคัญ (หัวข้อใหญ่อยู่กลางหน้ากระดาษ) ให้จัดริมซ้าย หากเป็นหัวข้อย่อย ให้ย่อหน้าจากหัวข้อใหญ่มา ๑ ย่อหน้า ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างสารบัญรายงานวิชาการ

สารบัญ		เลขหน้าตรงกัน
คำนำ		
สารบัญ		
วิเคราะห์คำศัพท์สำนวนพุทธศาสนาในนิราศภูเขาทอง-----	๑	
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวรรณคดีนิราศ -----	๑	
พุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีนิราศ -----	๒	
อิทธิพลของพุทธศาสนาต่อความเชื่อของไทย -----	๒	
อิทธิพลของพุทธศาสนาต่อการใช้ศัพท์ในนิราศ -----	๓	
คุณค่าและลักษณะการใช้คำศัพท์พุทธศาสนาในนิราศภูเขาทอง -----	๕	
คุณค่าทางสุนทรียภาพ -----	๕	
บรรณานุกรม -----	๑๖	
ภาคผนวก		
ประวัติผู้แต่งโดยสังเขป -----	๑๗	

การอ้างอิงและบรรณานุกรม

การอ้างอิง คือ การระบุแหล่งที่มาหรือวิธีการได้มาของข้อมูลในการเขียนรายงานวิชาการ นำเสนอไว้ในส่วนของเนื้อหาเพื่อแสดงการรับรู้ในลิขสิทธิ์ของผู้อื่น ซึ่งนอกจากแสดงมารยาทที่ดีและพึงกระทำแล้วยังช่วยให้ผู้อ่านทราบแหล่งที่มาของข้อมูล สามารถตรวจสอบหลักฐานเดิม หรือค้นคว้าเพิ่มเติมได้ การอ้างอิงควรใช้ในโอกาสต่อไปนี้

๑. ข้อความนั้นคัดลอกมาจากผลงานของผู้อื่น

๒. ข้อมูลหรือข้อความนั้นเป็นข้อเท็จจริงที่อาจเปลี่ยนแปลงได้ หรือข้อมูลอาจไม่ตรงกันทุกแห่ง เช่น

ตัวเลข สถิติ หลักฐานประกอบข้อเท็จจริงต่าง ๆ

๓. ข้อความนั้นแสดงแนวคิดหรือทัศนคติเฉพาะของผู้ใดผู้หนึ่งไม่ใช่หลักการหรือทฤษฎีซึ่งเป็นที่รู้กันโดยทั่วไป

๔. ข้อความที่อ้างอิงถึงผลงานการศึกษาค้นคว้าของผู้อื่น

การอ้างอิงที่นิยมกันมี ๒ วิธี

ก. การอ้างอิงแบบเชิงอรรถ

ข. การอ้างอิงแบบแทรกปนในเนื้อหาระบบนาม – ปี

การอ้างอิงแบบเชิงอรรถ

เชิงอรรถ คือ ข้อความที่ลงไว้ส่วนท้ายของหน้าหรือท้ายบทโดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดทำต่างกัน ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑. **เชิงอรรถอ้างอิง** คือ เชิงอรรถบอกที่มาของข้อมูลหรือข้อความ ซึ่งมีรูปแบบการลงรายการและการจัดพิมพ์ที่ยาก ณ ที่นี้จึงให้ใช้**การอ้างอิงแบบแทรกปนในเนื้อหา**ระบบนาม – ปี
๒. **เชิงอรรถขยายความ** ใช้เพื่ออธิบายรายละเอียดของคำหรือข้อความเพิ่มเติม
๓. **เชิงอรรถโยง** ใช้เพื่อเชื่อมโยงเนื้อหา บางตอนให้ผู้อ่านเข้าใจต่อเนื่องหรือชัดเจนขึ้น

หลักเกณฑ์ในการเขียนเชิงอรรถ

๑. เชิงอรรถจะอยู่ส่วนท้ายของหน้าหรือท้ายบท
๒. ก่อนจะลงรายการเชิงอรรถในแต่ละหน้า ต้องขีดเส้นคั่น ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับเชิงอรรถยาวประมาณ ๒ นิ้ว
๓. ข้อความในเชิงอรรถให้เริ่มตรงกับการย่อหน้า
๔. การเรียงลำดับรายการเชิงอรรถให้นับหนึ่งใหม่เมื่อขึ้นหน้าใหม่ เชิงอรรถในแต่ละหน้าต้องลงรายการให้จบและครบถ้วนในหน้านั้น ผู้พิมพ์จึงต้องกะเนื้อที่สำหรับการพิมพ์ เชิงอรรถในแต่ละหน้าให้เพียงพอ
๕. หมายเลขกำกับข้อความที่ต้องการทำเชิงอรรถ ให้พิมพ์สูงกว่าข้อความปกติเล็กน้อย

ตัวอย่างเชิงอรรถขยายความ

Chulalinet^๑ ช่วยให้ผู้ใช้บริการเข้าถึงสารสนเทศได้สมบูรณ์มากขึ้น สะดวกรวดเร็วขึ้น ประหยัดงบประมาณในการจัดทรัพยากรสารสนเทศ และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานหลายประการ เช่น ลดภาระในงานวิเคราะห์สารสนเทศ การค้นหนังสือ เอกสาร วารสาร หรือข้อมูลจากแหล่งสารสนเทศอื่น ๆ ทำให้สะดวกมากขึ้น

^๑Chulalinet คือ เครือข่ายสารสนเทศห้องสมุดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยปัจจุบันได้เชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ต

ในสถาบันบริการสารนิเทศ มีวัสดุสารนิเทศสำหรับการให้บริการจำนวนมากและมีความหลากหลายทั้งเนื้อหาสาระและลักษณะรูปแบบ ถึงแม้ว่าวัสดุสารนิเทศเหล่านี้จะได้รับการจัดเก็บอย่างมีระบบ* ที่ดีแล้วก็ตาม การจะเข้าถึงสารนิเทศของผู้ใช้ สถาบันบริการสารนิเทศต้องจัดทำเครื่องมือช่วยค้นซึ่งจัดได้หลายรูปแบบ...

*ดูรายละเอียดได้จากเรื่องระบบการจัดเก็บสารนิเทศ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม (Bibliography) คือ รายการเอกสารหรือแหล่งข้อมูลที่ใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าเพื่อการเขียนรายงานวิชาการ บรรณานุกรม แสดงถึงความกว้างขวาง ลึกซึ้ง ความทันสมัยของแหล่งข้อมูล เป็นส่วนสำคัญที่แสดงถึงความน่าเชื่อถือของผลการศึกษาค้นคว้า รวมทั้งการรับรองและให้เกียรติแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ผลงานที่ผู้เขียนนำมาศึกษาเพื่อการเขียนรายงานวิชาการ

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์บรรณานุกรม

๑. ตำแหน่งของบรรณานุกรม จะอยู่ท้ายเล่มต่อจากเนื้อเรื่อง และก่อนภาคผนวก
๒. พิมพ์คำว่าบรรณานุกรมกลางหน้ากระดาษ ห่างจากขอบบนประมาณ ๒ นิ้ว
๓. เริ่มข้อความในบรรณานุกรมแต่ละรายการชิดขอบซ้ายมือ ถ้าไม่จบข้อความในบรรทัดเดียว ให้พิมพ์ข้อความที่เหลือบรรทัดถัดมาในระยะที่ ๕
๔. การอ้างอิงงานเขียนของบุคคลซ้ำให้ขีดเส้น ๘ ช่วงตัวอักษร แทนนามบุคคลและ ๔ ช่วงตัวอักษรแทนชื่อหน่วยงาน
๕. การเรียงลำดับรายการในบรรณานุกรม ให้เรียงตามลำดับอักษรตัวแรกที่ปรากฏ โดยแยกเอกสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และใช้กฎเกณฑ์เพิ่มเติมดังนี้

๕.๑ ข้อความที่ขึ้นต้นด้วย article ให้เรียงลำดับด้วยอักษรของคำถัดมา

๕.๒ รายการบรรณานุกรมที่มีชื่อผู้แต่งคนแรกเหมือนกันให้ยึดหลักดังนี้

- เรียงรายการที่มีผู้แต่งคนเดียวไว้ก่อนงานที่มีผู้แต่งหลายคน
- รายการที่มีผู้แต่งคนแรกเหมือนกัน ให้เรียงลำดับอักษรของผู้แต่งคนต่อมา
- รายการที่มีผู้แต่งซ้ำกันทั้งหมด ให้เรียงตามลำดับอักษรปีพิมพ์จากน้อยไปหามาก
- ถ้าปีที่พิมพ์ซ้ำกันให้ใส่อักษร ก ข ค หรือ a b c กำกับไว้ท้ายปีที่พิมพ์

๖. การเว้นระยะหลังเครื่องหมายวรรคตอนมีดังนี้

- หลังเครื่องหมายมหัพภาค (.) เว้น ๒ ระยะ
- หลังเครื่องหมายจุลภาค (,) เว้น ๑ ระยะ
- หลังเครื่องหมายอัฒภาค (;) เว้น ๑ ระยะ
- หลังเครื่องหมายทวิภาค (:) เว้น ๑ ระยะ

หลักเกณฑ์การลงรายการบรรณานุกรม

๑. ผู้แต่ง

๑.๑ ผู้แต่งคนไทย ใส่ชื่อและนามสกุลโดยไม่ต้องใส่คำนำหน้าชื่อหรือตำแหน่งทางวิชาการยกเว้นฐานันดรศักดิ์หรือบรรดาศักดิ์ โดยให้นำฐานันดรศักดิ์หรือบรรดาศักดิ์ไปไว้ท้ายชื่อค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค เช่น

- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว.
- อนุমানราชชน, พระยา
- สุพัตรา มาศดิตถ์, คุณหญิง

๑.๒ ถ้าผู้แต่งเป็นชาวต่างประเทศ ให้ลงชื่อสกุล แล้วตามด้วยชื่อต้นและชื่อกลาง ค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค เช่น

- Buck, Pearl S.
- เกเนดี้, จอห์น เอฟ.

๑.๓ พระสงฆ์ให้ลงสมณศักดิ์ตามเดิม เช่น

- พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

๑.๔ ผู้รวบรวมหรือบรรณาธิการ ให้ระบุฐานะไว้ท้ายชื่อ โดยใส่เครื่องหมายจุลภาคค้น เช่น

- ชูติมา สัจจามนต์, บรรณาธิการ

๑.๕ ผู้แต่งจำนวนไม่เกิน ๖ คน ลงชื่อผู้แต่งทุกคน ในบรรณานุกรมภาษาไทยค้นระหว่างชื่อผู้แต่งด้วยเครื่องหมาย จุลภาค ใส่คำว่า “และ” หน้าชื่อผู้แต่งคนสุดท้าย ในบรรณานุกรมภาษาอังกฤษค้นระหว่างชื่อผู้แต่งด้วยเครื่องหมาย ; ใส่คำว่า “and” หน้าชื่อผู้แต่งคนสุดท้าย เช่น

- ไกรลาส สุทธิเกิด, เปรมวัลย์ วาริธร, สุนทรี ศุภวงศ์ และสุภาพร ดุษฎีพฤตพันธ์.
- Uchiyama, Takuaki ; Hachiga, Toru ; Nagakura, Megani ; Hayashi, kimiko and Harada, Mika, eds.

๑.๖ ผู้แต่งจำนวนเกิน ๖ คน ให้ลงชื่อผู้แต่งคนที่หนึ่งตามด้วยคำว่า และคนอื่น ๆ สำหรับภาษาไทย และ et al. หรือ and others สำหรับภาษาอังกฤษ เช่น

- สมภพ จันทรประภา และคนอื่น ๆ
- Kent, Allen et.al.

๑.๗ ผู้แต่งที่ใช้นามแฝง ถ้าทราบนามจริงใส่นามจริงในวงเล็บหลังนามแฝง ถ้าไม่ทราบนามจริงใส่ (นามแฝง) ไว้หลังชื่อ เช่น

- สารประเสริฐ, พระ (ตรี นาคะประทีป)
- ดวงเดือน (นามแฝง)

๑.๘ ผู้แต่งเป็นสถาบัน ให้ลงชื่อสถาบันนั้นๆ โดยระวังไม่ให้เกิดความสับสนระหว่างสถาบันที่อ้างถึงกับสถาบันอื่น ดังนั้น ถ้าเป็นหน่วยงานของรัฐบาล อย่างน้อยต้องอ้างถึงระดับกรม หรือเทียบเท่า ซึ่งสถาบันที่มีคำนำหน้าซ้ำ เช่น กระทรวง กรม ให้กลับคำเหล่านี้ไปไว้ท้ายชื่อ ค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค ยกเว้นกรณี

๖. ชื่อชุดหนังสือ (series) ชื่อชุดหรือลำดับที่ของเอกสาร ถ้ามีข้อความเด่นชัดและมีความสำคัญใส่ชื่อชุดหรือลำดับที่ของเอกสารด้วย เช่น

- เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ ๒๓๐
- หนังสือชุดห้องสมุด อันดับที่ ๖

๗. สถานที่พิมพ์ (place) ใส่ชื่อเมืองซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักพิมพ์ตามที่ปรากฏ ถ้ามีหลายเมืองให้ใช้ชื่อแรก ถ้าไม่ปรากฏชื่อเมืองใส่ (ม.ป.ท.) หรือ (n.p.) แทน ถ้าชื่อเมืองมีชื่อซ้ำกันหลายเมืองให้ระบุชื่อรัฐหรือชื่อประเทศกำกับ ชื่อรัฐในสหรัฐอเมริกาให้ใช้อักษรย่อตามที่กรมไปรษณีย์โทรเลขสหรัฐอเมริกากำหนด เช่น

- กรุงเทพมหานคร
- Berkley, Calif.
- New York
- Englewood Cliffs, N J.

๘. สำนักพิมพ์ (publisher) ใส่ตามที่ปรากฏในหน้าปกใน ถ้าไม่มีชื่อสำนักพิมพ์ปรากฏใส่ชื่อโรงพิมพ์แทน ถ้าเป็นสิ่งพิมพ์รัฐบาลใช้ชื่อหน่วยราชการหรือสถาบันที่จัดพิมพ์ในรายการสำนักพิมพ์ คำที่ประกอบกับชื่อสำนักพิมพ์ เช่น บริษัท ห้างหุ้นส่วนจำกัด Incorporation, Inc., Limited, Ltd. ให้ตัดออก เช่น บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด ใช้ว่า สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช ถ้าไม่ปรากฏทั้งชื่อสำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์ ใช้ว่า (ม.ป.ท.) หรือ (n.p.) ถ้าไม่ปรากฏทั้งสถานที่พิมพ์ และสำนักพิมพ์ใส่ ม.ป.ท. รวมกันเพียงครั้งเดียว

๙. หนังสือพิมพ์ในโอกาสพิเศษ เช่น หนังสืองานศพ หนังสือพิมพ์เป็นที่ระลึกในโอกาสพิเศษต่าง ๆ เช่น ทอดกฐิน ครบรอบวันสถาปนา เขียนบรรณานุกรมเหมือนหนังสือธรรมดา แต่เพิ่มรายละเอียดของหนังสือไว้ในวงเล็บเป็นรายการสุดท้าย เช่น

นราธิปประพันธ์พงศ์, กรมพระ. ๒๕๒๕. บทละครเรื่องพระลอ. กรุงเทพมหานคร:
การพิมพ์พระนคร. (อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พ.ต.อ.ม.ร.ว.
อุดมมากร วรวรรณ ณ วัดเทพศิรินทราวาส ๖ กรกฎาคม ๒๕๒๗).

รูปแบบพร้อมตัวอย่างบรรณานุกรมและการอ้างอิงในเนื้อหา

๑. หนังสือ รวมถึงเอกสารทางวิชาการที่มีการจัดทำเป็นรูปเล่มหนังสือ เช่น รายงานการวิจัย รายงานประจำปี ฯลฯ

ผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อหนังสือ. จำนวนเล่ม.(ถ้ามี) ครั้งที่พิมพ์.(ถ้ามี) ชื่อชุดหรือลำดับที่ของเอกสาร.(ถ้ามี)
สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

๒. หนังสือแปล

ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์, ชื่อเรื่อง แปลจาก ชื่อเรื่องเดิม โดย ผู้แปล, สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

การพิมพ์รายงานวิชาการ

๑. กระดาษที่ใช้ในการพิมพ์รายงานวิชาการ ใช้กระดาษ ๘๐ แกรม ขนาด A๔ สีขาว ไม่มีเส้น

๒. ระบบการพิมพ์และขนาดตัวอักษร

๒.๑ พิมพ์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์

๒.๒ พิมพ์หน้าเดียว อักษรที่พิมพ์ เป็นสีดำ และใช้ตัวพิมพ์แบบเดียวกันตลอดทั้งเล่ม

๒.๓ ขนาดตัวอักษร

- ๒๒ พอยต์ ตัวหนา สำหรับชื่อบท
- ๒๐ พอยต์ ตัวหนา สำหรับบทที่
- ๑๘ พอยต์ ตัวหนา สำหรับหัวข้อสำคัญ
- ๑๖ พอยต์ ตัวหนา สำหรับหัวข้อย่อย

๓. การเว้นว่างขอบกระดาษ

๓.๑ ขอบบนเว้นไว้ ๑.๕ นิ้ว ขอบล่างเว้นไว้ ๑ นิ้ว

๓.๒ ด้านขวาเว้น ๑ นิ้ว ด้านซ้ายเว้น ๑.๕ นิ้ว

๔. การเว้นระยะระหว่างบรรทัด เว้น ๑ ช่วงบรรทัดพิมพ์เดียว

๕. การย่อหน้า ให้เว้นระยะ ๘ ช่วงตัวอักษรแล้วเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ ๙

๖. การลำดับหน้าและการพิมพ์เลขหน้า

- ปกใน ใบรองปก ไม่ต้องพิมพ์เลขหน้า
- การนับหน้า ให้นับตั้งแต่บทที่ ๑ เป็นต้นไป โดยเริ่มหน้าแรกที่ด้านขวา และพิมพ์เลขหน้า โดยใช้เลขอารบิก ๑, ๒, ๓, ๔, ...ตามลำดับ
- เลขหน้าหรืออักษรประจำหน้า ให้พิมพ์ด้านบนกลางหน้ากระดาษ ห่างจากขอบบน ๑ นิ้ว
- หน้าว่างระหว่างเนื้อความไม่ต้องพิมพ์เลขหน้า แต่นับเลขหน้าด้วย